



ARCHEOLOGISCH BUREAUONDERZOEK

MEDISCH CENTRUM

TE VENRAY

GEMEENTE VENRAY



Archeologie



## archeologisch bureauonderzoek

### medisch centrum te Venray

|                                 |                                                                                             |
|---------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Opdrachtgever</b>            | Pouderoyen Tonnaer<br>Parklaan 21<br>5261 LR Vught                                          |
| <b>Rapportnummer</b>            | 10686.003                                                                                   |
| <b>Versienummer<sup>1</sup></b> | 2                                                                                           |
| <b>Datum</b>                    | 10 oktober 2024                                                                             |
| <b>Vestiging</b>                | Limburg<br>Rijksweg Noord 39<br>6071 KS Swalmen<br>088 - 5001600<br>swalmen@econsultancy.nl |
| <b>Opsteller</b>                | De heer drs. A.H. Schutte                                                                   |
| <b>Paraaf</b>                   |          |
| <b>Kwaliteitscontrole</b>       | De heer drs. M. Stiekema                                                                    |
| <b>Paraaf</b>                   |          |

© Econsultancy bv, Swalmen

Foto's en tekeningen: Econsultancy bv, tenzij anders vermeld.

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers. Econsultancy aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

ISSN: 2210-8777 (Analoog rapport)

ISSN: 2210-8785 (Digitaal rapport E-depot)

---

<sup>1</sup> Versie 1 betreft een rapport waarvan geen beoordeling van de bevoegde overheid is ontvangen, bij versie 2 is het rapport wel beoordeeld door de bevoegde overheid.

| <b>Administratieve gegevens plangebied</b>   |                                                                                              |                                                                           |
|----------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------|
| Projectcode                                  | 10686.003                                                                                    |                                                                           |
| Toponiem                                     | medisch centrum                                                                              |                                                                           |
| Opdrachtgever                                | Pouderoyen Tonnaer                                                                           |                                                                           |
| Gemeente                                     | Venray                                                                                       |                                                                           |
| Plaats                                       | Venray                                                                                       |                                                                           |
| Provincie                                    | Limburg                                                                                      |                                                                           |
| Kadastrale gegevens                          | Gemeente Venray, sectie L nummers 5155 (ged.) en 5640 (ged.) en sectie N nummer 2078 (ged.). |                                                                           |
| Omvang plangebied                            | Circa 3,2 hectare                                                                            |                                                                           |
| Kaartblad                                    | 52 B (1:25.000)                                                                              |                                                                           |
| Coördinaten centrum plangebied               | X: 196.032/Y: 392.028                                                                        |                                                                           |
| Bevoegde overheid                            | Gemeente Venray<br>Westsingel 1<br>5801 TT Venray                                            | Mevr. J. Riechelman<br>T: 0478 – 523333<br>E: jessie.Riechelman@venray.nl |
| Deskundige namens de bevoegde overheid       | Gemeente Venlo<br>Postbus 3434<br>5902 RK Venlo                                              | Dhr. Drs. J.W. Schotten<br>T: 077 - 3596994<br>E: j.schotten@venlo.nl     |
| ARCHIS3<br>Onderzoeksmeldingsnummer (OM-nr.) | 5292381100                                                                                   |                                                                           |
| Archeoregio NOaA                             | Brabants zandgebied                                                                          |                                                                           |
| Beheer en plaats documentatie                | Econsultancy, Swalmen/Provinciaal Archeologisch Depot Limburg                                |                                                                           |
| Uitvoerder                                   | Econsultancy, de heer drs. A.H. Schutte                                                      |                                                                           |

#### *Kwaliteitszorg*

Econsultancy is onder meer gecertificeerd voor protocollen 4001, 4002, 4003 en 4004 van de BRL SIKB 4000. Verder is Econsultancy lid van de Nederlandse Vereniging van Archeologische Opgravingsbedrijven (NVAO). De leden van de NVAO bieden kwalitatief hoogstaand archeologisch onderzoek. Het lidmaatschap is een waarborg voor kwaliteit en betrouwbaarheid. Tevens is Econsultancy aangesloten bij de Vereniging van Ondernemers in Archeologie (VOiA). De VOiA behartigt de belangen van meer dan 100 bedrijven in alle takken van de archeologie.

#### *Betrouwbaarheid*

Dit onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd, conform de toepasselijke en van kracht zijnde regelgeving. Een booronderzoek wordt in het algemeen uitgevoerd door het steekproefsgewijs onderzoeken van de bodem, waardoor het, op basis van de resultaten van een booronderzoek, onmogelijk is garanties af te geven ten aanzien van de aan- of afwezigheid van archeologische waarden. In dit kader dient ook opgemerkt te worden dat geraadpleegde bronnen niet altijd zonder fouten en volledig zijn. Daar Econsultancy voor het verkrijgen van historische informatie afhankelijk is van deze bronnen, kan Econsultancy niet instaan voor de juistheid en volledigheid van deze informatie.

## SAMENVATTING

Econsultancy heeft in opdracht van Pouderoyen Tonnaer in augustus – september 2022 een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd. Het plangebied betreft de locatie van het nieuwe medisch centrum aan de Deurneseweg te Venray in de gemeente Venray.

In het plangebied zal een nieuw medisch centrum worden gerealiseerd. Om deze ontwikkeling mogelijk te maken dient in het kader van de omgevingswet en de hierbij behorende onderliggende regelgeving inzichtelijk worden gemaakt welke archeologische waarden binnen het plangebied kunnen worden verwacht en wat het effect is van eventuele ingrepen op deze archeologische waarden.

Doel van het bureauonderzoek is een antwoord te vinden op de vraag wat de gespecificeerde archeologische verwachting voor het plangebied is. Dit wordt uitgevoerd door middel van het verwerven van informatie, aan de hand van bestaande bronnen, over bekende en verwachte archeologische waarden.

Met de resultaten van het archeologisch onderzoek kan worden vastgesteld of binnen het plangebied archeologische waarden aanwezig (kunnen) zijn en of vervolgonderzoek dan wel planaanpassing noodzakelijk is.

### *Gespecificeerde archeologische verwachting bureauonderzoek*

In het hele plangebied kunnen archeologische resten voorkomen uit alle archeologische perioden en de kans daarop is middelhoog tot hoog. Gezien de mogelijke ligging 200 meter ten noorden van een beekdal is de verwachting middelhoog voor resten uit de perioden Paleolithicum en Mesolithicum. De waarschijnlijke ligging van het plangebied op dekzandwelingen en de mogelijke aanwezigheid van een grafveld uit de Bronstijd-IJzertijd direct ten zuiden van het plangebied geeft het plangebied een hoge verwachting voor resten uit de perioden Neolithicum tot en met Vroege-Middeleeuwen. Het plangebied ligt aan doorgaande wegen en op de oudste kaarten staat bebouwing aan de noordoostzijde van het plangebied. Daarnaast is het ook landschappelijk geschikt in de perioden Late-Middeleeuwen tot en met Nieuwe tijd waardoor het een hoge verwachting krijgt voor deze perioden.

### *Advies*

Gezien de in dit bureauonderzoek opgestelde archeologische verwachting is binnen het plangebied vervolgonderzoek noodzakelijk om deze te toetsen (zie figuur 10). Het vervolgonderzoek voor een groot deel van het plangebied kan het beste worden uitgevoerd in de vorm van een Inventariserend veldonderzoek, verkennend booronderzoek. Gezien de aanwezigheid van een historisch erf aan de noordoostzijde van het plangebied kan hier het beste een karterend en waarderend proefsleuvenonderzoek worden uitgevoerd.

Bovenstaand betreft een advies, opgesteld door Econsultancy. Het advies dient ter goedkeuring voorgelegd te worden aan de bevoegde overheid (gemeente Venray). Na beoordeling wordt door de bevoegde overheid een besluit genomen.

## INHOUDSOPGAVE

|     |                                                         |    |
|-----|---------------------------------------------------------|----|
| 1   | INLEIDING .....                                         | 1  |
| 2   | BUREAUONDERZOEK .....                                   | 1  |
| 2.1 | Doelstelling en onderzoeksvragen .....                  | 1  |
| 2.2 | Methoden .....                                          | 1  |
| 2.3 | Afbakening en huidige situatie van het plangebied ..... | 2  |
| 2.4 | Toekomstige situatie .....                              | 3  |
| 2.5 | Aardwetenschappelijke gegevens .....                    | 4  |
| 2.6 | Archeologische waarden .....                            | 6  |
| 2.7 | Beschrijving van het historische gebruik .....          | 9  |
| 2.8 | Gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel .....    | 16 |
| 3   | CONCLUSIE EN ADVIES .....                               | 18 |
|     | LITERATUUR .....                                        | 20 |
|     | BRONNEN .....                                           | 21 |

## LIJST VAN TABELLEN

|            |                                            |
|------------|--------------------------------------------|
| Tabel I.   | Aardwetenschappelijke gegevens plangebied  |
| Tabel II.  | Grondwatertrappenindeling                  |
| Tabel III. | Geraadpleegd historisch kaartmateriaal     |
| Tabel IV.  | Gespecificeerde archeologische verwachting |

## LIJST VAN AFBEELDINGEN

|            |                                                                                                 |
|------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Figuur 1.  | Het plangebied op de topografische kaart (1:25.000).                                            |
| Figuur 2.  | Het plangebied op de kadastrale kaart.                                                          |
| Figuur 3.  | Het plangebied op een luchtfoto uit 2020.                                                       |
| Figuur 4.  | Situering van het plangebied binnen de archeologische verwachtingskaart van de gemeente Venray. |
| Figuur 5.  | Het plangebied op de geomorfologische kaart.                                                    |
| Figuur 6.  | Het plangebied op het actueel hoogtebestand (AHN3).                                             |
| Figuur 7.  | Het plangebied op de bodemkaart.                                                                |
| Figuur 8.  | Archeologische waarden en onderzoeken in de omgeving van het plangebied.                        |
| Figuur 9.  | Het plangebied op historische kaarten.                                                          |
| Figuur 10. | Advieskaart                                                                                     |

## BIJLAGEN

|           |                                                    |
|-----------|----------------------------------------------------|
| Bijlage 1 | Overzicht geologische en archeologische tijdvakken |
| Bijlage 2 | AMK-terreinen                                      |
| Bijlage 3 | Onderzoeksmeldingen                                |
| Bijlage 4 | Vondstmeldingen                                    |
| Bijlage 5 | Bewoningsgeschiedenis van Nederland                |
| Bijlage 6 | AMZ-cyclus                                         |
| Bijlage 7 | Gegevens Archeologische weekgroep Venray           |

## 1 INLEIDING

Econsultancy heeft in opdracht van Pouderoyen Tonnaer een archeologisch onderzoek uitgevoerd voor de realisatie van een nieuw medisch centrum gelegen aan de Deurneseweg te Venray in de gemeente Venray (zie figuur 1). Om deze ontwikkeling mogelijk te maken dient in het kader van de omgevingswet en de hierbij behorende onderliggende regelgeving inzichtelijk worden gemaakt welke archeologische waarden binnen het plangebied kunnen worden verwacht en wat het effect is van eventuele ingrepen op deze archeologische waarden.

Het archeologisch onderzoek bestaat uit een bureauonderzoek (hoofdstuk 2). Op basis van de resultaten van het onderzoek wordt een advies gegeven of vervolgstappen noodzakelijk zijn (hoofdstuk 3).

Het archeologisch onderzoek is uitgevoerd in augustus-september 2022 door drs. A.H. Schutte (Senior KNA Archeoloog/Senior KNA Prospector). Het rapport is gecontroleerd door drs. M. Stiekema (Senior KNA Prospector).

## 2 BUREAUONDERZOEK

### 2.1 Doelstelling en onderzoeksvragen

Het doel van het bureauonderzoek is het opstellen van een gespecificeerde archeologische verwachting voor het plangebied. Hiervoor wordt een inventarisatie gemaakt van bekende aardwetenschappelijke, archeologische en (cultuur)historische gegevens. Aan de hand van deze inventarisatie wordt het gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel opgesteld.

### 2.2 Methoden

Het archeologisch onderzoek is uitgevoerd onder certificaat op grond van de BRL SIKB 4000 (KNA, versie 4.1, 24-05-2018) en conform de eisen en normen zoals aangegeven in de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA, versie 4.1, 24-05-2018, protocol 4002), die is vastgesteld door het Centraal College van Deskundigen (CCvD) Archeologie en is ondergebracht bij het SIKB te Gouda.

Voor de uitvoering van het bureauonderzoek gelden de specificaties LS01, LS02, LS03, LS04 en LS05. De resultaten van dit onderzoek worden in dit rapport weergegeven conform specificatie LS06.<sup>2</sup>

Binnen dit onderzoek zijn de volgende werkzaamheden verricht:

- afbakening van het plangebied en vaststellen van de consequenties van het mogelijk toekomstige gebruik (LS01);
- beschrijving van de huidige en toekomstige situatie (LS02);
- beschrijving van de historische situatie en mogelijke verstoringen (LS03);
- beschrijving van bekende archeologische en historische waarden en aardwetenschappelijke gegevens (LS04);
- opstellen van een gespecificeerde verwachting (LS05).

Bij het uitvoeren van deze werkzaamheden zijn de volgende bronnen geraadpleegd:

- het Archeologische Informatie Systeem (ARCHIS);

---

<sup>2</sup> SIKB.

- de Archeologische Monumenten Kaart (AMK);
- geologische kaarten, geomorfologische kaarten en bodemkaarten;
- de centrale toegangspoort tot Data en Informatie van de Nederlandse Ondergrond (DINOLOket);
- literatuur en historisch kaartmateriaal;
- bouwhistorische gegevens;
- de recente topografische kaart (schaal 1:25.000);
- recente luchtfoto's;
- het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN);
- Provinciaal Archeologisch Aandachtsgebied kaart van de provincie Limburg;
- de archeologische verwachtingskaarten van de gemeente Venray;
- plaatselijke (amateur-)archeoloog c.q. heemkundevereniging.

## 2.3 Afbakening en huidige situatie van het plangebied

### Afbakening

Er dient een onderscheid gemaakt te worden tussen het onderzoeksgebied en het plangebied. Het plangebied is het gebied waarbinnen feitelijk de bodemversturende ingreep gaat plaatsvinden. Het onderzoeksgebied is het gebied waarover informatie is verzameld om een goed beeld te krijgen van de archeologische waarden binnen het plangebied. Dit gebied is groter dan het plangebied. In het huidige onderzoek betreft het onderzoeksgebied het gebied binnen een straal van circa 500 meter rondom het plangebied.<sup>3</sup>

Het plangebied, circa 3,2 hectare, ligt aan de Deurneseweg, ongeveer 1 kilometer ten zuiden van de kern van Venray in de gemeente Venray (zie figuur 1 en figuur 2). Volgens het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) bevindt het maaiveld zich op een hoogte tussen de circa 24,8 en 25,8 meter +NAP. Het gebied is kadastraal bekend als gemeente Venray, sectie L, nummers 5155 (ged.) en 5640 (ged.) en sectie N, nummer 2078 (ged.). Volgens de topografische kaart van Nederland, 52 B (1:25.000), zijn de coördinaten van het midden van het plangebied X: 196.032/Y: 392.028.

### Huidige situatie

Voor het bureauonderzoek is het van belang de huidige situatie te onderzoeken. Landgebruik en bebouwing kunnen van invloed zijn op de archeologische verwachting. Hiervoor is gebruik gemaakt van de meest recente gegevens. Het plangebied is momenteel in gebruik als sportveld (honkbalterrein), parkeerplaats, groenstrook en doorgaande weg (In de Wieën) (zie figuur 3). De eigenaar/gebruiker zijn onbekend.

### Vigerend beleid

Sinds 1 juli 2016 is de Erfgoedwet van kracht. Het doel van deze wet is te voorkomen dat archeologische waarden uit het verleden verloren gaan. In deze wet zijn de gemeenten verantwoordelijk voor het beheer van het bodemarchief binnen hun grondgebied. Voor een goed beheer van dit bodemarchief gebruikt de gemeente een archeologische beleidskaart. De archeologische beleidskaart geeft een gemeentebreed overzicht van bekende en te verwachten archeologische waarden. De kaart maakt inzichtelijk waar en bij welke ruimtelijke ingrepen een archeologisch onderzoek verplicht is en wordt als toetsingskader gebruikt voor ruimtelijke procedures.

Volgens het bestemmingsplan Venray (vastgesteld 10 mei 2011) van de gemeente Venray heeft de gehele onderzoekslocatie een waarde archeologie 4. In deze gebieden dient bij planvorming en voor-

<sup>3</sup> Binnen deze straal wordt geacht dat er voldoende informatie beschikbaar is om een gefundeerde uitspraak te doen over de archeologische verwachting van het plangebied.

afgaand aan vergunningverlening bij bodemingrepen groter dan 500 m<sup>2</sup> en dieper dan 50 cm vroegtijdig een inventariserend archeologisch onderzoek te worden uitgevoerd.

De dubbelbestemming is afgeleid van de archeologische verwachtingskaart van de gemeente Venray uit 2011. Volgens de archeologische verwachtingskaart (zie Figuur 4) ligt het plangebied in een zone met een hoge archeologische verwachting voor droge en natte gebieden.<sup>4</sup>

### **Bodemloket**

De overheid initieert middels het Bodemloket inzicht te geven in maatregelen die de afgelopen jaren getroffen zijn om de bodemkwaliteit in Nederland in kaart te brengen (bodemonderzoek) of te herstellen (bodemsanering). Ook laat het Bodemloket zien waar vroeger (bedrijfs-) activiteiten hebben plaatsgevonden die extra aandacht verdienen. Ook worden op het Bodemloket voormalige potentieel bodembedreigende bedrijfsactiviteiten weergegeven. Gegevens van het Bodemloket dienen als indicatief te worden beschouwd. Het raadplegen van het Bodemloket heeft voor het plangebied een verwijzing opgeleverd naar een website van de provincie Limburg.<sup>5</sup> Binnen het plangebied zijn voor zover bekend binnen de Atlas van Limburg geen milieuhygiënische onderzoeken uitgevoerd.<sup>6</sup>

Bij de gemeente Venray zijn de bouwdoSSIers opgevraagd, hierbij is een bodemrapport van Aelmans tevoorschijn gekomen van een onderzoek dat in een deel van het plangebied in 2019 is uitgevoerd.

Op basis van het verrichte onderzoek kon het volgende worden gesteld.<sup>7</sup>

Uit de voorhanden zijnde historische informatie zijn er geen specifieke aanwijzingen aangetroffen die duiden op de aanwezigheid van mogelijke bodemverontreinigingen en/of bodembedreigende activiteiten. Daarnaast zijn tijdens de terreininspectie geen directe aanwijzingen geweest, welke zouden kunnen duiden op enige vorm van bodemverontreiniging. In het verleden zijn echter wel fundatiematerialen opgebracht waar de milieuhygiënisch kwaliteit niet bekend is. Gezien de voorgenomen bestemmingswijziging en de geplande nieuwbouw op onderhavige locatie dient de onderzoekslocatie als heterogeen diffuus verdacht bestempeld te worden, vanwege het toepassen van bodemvreemde materialen. Daarnaast is het 'Tijdelijk handelingskader voor hergebruik van PFAS houdende grond en baggerspecie' opgesteld. Echter hieromtrent is nog veel onduidelijkheid. Gezien het huidige gebruik verwachten wij ook niet dat onderhavige onderzoekslocatie verdacht is ten opzichte van PFAS, een en ander kunnen wij echter niet bevestigen. Om mogelijk daadwerkelijke bodemverontreinigingen uit te sluiten, wordt geadviseerd om een verkennend bodemonderzoek uit te voeren conform de NEN-5740/NEN 5707

## **2.4 Toekomstige situatie**

Het toekomstige gebruik/inrichting van het plangebied kan gevolgen hebben op het in-/ex-situ behoud van de archeologische waarde. In het plangebied is de realisatie van een nieuw medisch centrum gepland. Hierbij zal een gebied met een oppervlakte van circa 3,2 hectare worden heringericht. Het exacte oppervlak en de diepte van verstoring ten behoeve van de nieuwbouw is nog onbekend. De geplande werkzaamheden kunnen tot gevolg hebben dat eventueel aanwezige archeologische waarden worden verstoord.

<sup>4</sup> RAAP, 2011.

<sup>5</sup> Bodemloket.

<sup>6</sup> Atlas Limburg.

<sup>7</sup> Reijnders, 2019.

## 2.5 Aardwetenschappelijke gegevens

Het landschap heeft altijd een belangrijke rol gespeeld in het nederzettingsspatroon. Bij onderzoek naar archeologische sporen in een bepaald gebied is het van groot belang te weten hoe het landschap er in het verleden heeft uitgezien. Men kan meer te weten komen over dit landschap door de geologische opbouw, de bodem en de hydrologie van een gebied te bestuderen.

De volgende aardwetenschappelijke gegevens zijn bekend van het plangebied:

**Tabel 1.** *Aardwetenschappelijke gegevens plangebied*

| Type gegevens              | Gegevensomschrijving                                                          |
|----------------------------|-------------------------------------------------------------------------------|
| Geologie <sup>8</sup>      | Formatie van Boxtel met een dek van het Laagpakket van Wierden; dekzand (Bx6) |
| Geomorfologie <sup>9</sup> | Bebouwd gebied                                                                |
| Bodemkunde <sup>10</sup>   | Hoge zwarte enkeerdgrond (code zEZ23)                                         |
| Grondwatertrap             | VII                                                                           |

### Landschappelijke ontwikkeling

De afzettingen van de Formatie van Boxtel zijn afgezet gedurende de laatste ijstijd.<sup>11</sup> Gedurende de laatste ijstijd had de wind vrij spel in het verplaatsen van zand en silt. Over een groot deel van Nederland werd een pakket dekzand afgezet.<sup>12</sup> Er ontstonden duidelijke hoogteverschillen, waarbij reliëfverschillen kleiner dan 1,5 meter dekzandplateaus worden genoemd en grotere hoogteverschillen dekzandruggen of dekzandkopjes genoemd worden. Dekzandafzettingen die zijn afgezet tijdens het Laat-Glaciaal zorgden voor nivellering van het landschap door laagtes in het landschap op te vullen. Het dekzand, dat in het plangebied aan het oppervlak wordt aangetroffen, wordt ook wel het Laagpakket van Wierden genoemd, welke behoort tot de Formatie van Boxtel.<sup>13</sup> Het water van de in het voorjaar smeltende sneeuwmassa's erodeerde een deel van de dekzandruggen, waarna afzetting plaatsvond in de lagere delen van het landschap als vlaktes van verspoelde dekzanden.

In het Holocene (vanaf circa 10.000 jaar geleden) zijn door verwaaiing van de dekzanden lokaal stuifzandgebieden ontstaan. Bij het ontstaan hiervan speelde de mens een belangrijke rol, door beweiding, afbranden en het steken van plaggen op de heidevelden dat voornamelijk plaatsvond in de Nieuwe tijd.<sup>14</sup> De stuifzanden, die op ongeveer vier kilometer ten noordwesten van het plangebied voorkomen, worden gerekend tot het Laagpakket van Kootwijk, welke behoort tot de Formatie van Boxtel. Daarnaast zijn er in (lokale) beekdalen in de omgeving van Venray afzettingen gevormd bestaande uit leem, veen en zand. Deze afzettingen worden gerekend tot het Laagpakket van Singraven, welke tevens behoren tot de Formatie van Boxtel. Zo'n twee kilometer ten zuiden van het plangebied ligt zo'n beekdal.

### DINO<sup>15</sup>

Het Dinoloket is de centrale toegangspoort tot Data en Informatie van de Nederlandse Ondergrond (DINO). Het DINO-systeem is de centrale opslagplaats voor geowetenschappelijke gegevens over de diepe en ondiepe ondergrond van Nederland. Het archief omvat diepe en ondiepe boringen, grondwa-

<sup>8</sup> De Mulder et al., 2003.

<sup>9</sup> Wageningen Environmental Research, 2017.

<sup>10</sup> Stichting voor Bodemkartering, 1968.

<sup>11</sup> De Mulder et al., 2003.

<sup>12</sup> Berendsen, 2008.

<sup>13</sup> De Mulder et al., 2003.

<sup>14</sup> Berendsen, 2008.

<sup>15</sup> Dinoloket.

tergegevens, sonderingen, geo-elektrische metingen, resultaten van geologische, geochemische en geomechanische monsteranalyses, boorgatmetingen en seismische gegevens. De site wordt beheerd door TNO. In het Dinoloket is één boring bestudeert die in het plangebied is gezet.<sup>16</sup> Hieruit blijkt dat de ondergrond bestaat uit matig tot zeer fijne zandafzettingen, plaatselijk zwak tot sterk siltig. Op 4,2 tot 4,3 meter onder maaiveld ligt een leemlaag. De zandafzettingen kunnen tot de Formatie van Boxtel Laagpakket van Wierden gerekend worden, de leemlaag kan behoren tot het Laagpakket van Singraven of een oudere geologische periode betreffen (in ieder geval een fluviale afzetting).

### **Geomorfologie**<sup>17</sup>

De geomorfologische kaart van Nederland (1:50.000) geeft de mate van reliëf en de vormen die in het landschap te onderscheiden zijn weer. Doordat het plangebied zich binnen de bebouwde kom van Venray bevindt, is de geomorfologie niet gekarteerd. Uit extrapolatie van geomorfologische gegevens buiten het plangebied is het aannemelijk dat het plangebied ligt op dekzandwelingen (code L51yc), mogelijk aan de rand van een beekdal (zie figuur 5).

#### *Dekzandwelingen.*

Bij windafzettingen en in het bijzonder bij die met flauwe hellingen (dekzand) komt vaak een zwak golvend oppervlak voor, waarvan de terreinverheffingen niet afzonderlijk kunnen worden aangegeven (vormsubgroep L51); op de hogere delen ligt soms een oud-boulanddek (yc).

### **Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN)**<sup>18</sup>

Het Actueel Hoogtebestand Nederland vormt een belangrijke aanvullende informatiebron voor de landschapsanalyse. Dit met behulp van laseraltimetrie verkregen digitale bestand vormt een gedetailleerd beeld van het huidige reliëf in het plangebied. Uitgaande van het AHN ligt het plangebied op het zuidelijke deel van een grote dekzandvlakte waarop ook het centrum van Venray ligt. Het laaggelegen beekdal ten zuiden van het plangebied is op het AHN duidelijk te herkennen. Binnen het plangebied zijn geen hoogteverschillen te onderscheiden (zie figuur 6).

### **Bodemkunde**

Volgens de Bodemkaart van Nederland (1:50.000) is het plangebied gekarteerd als hoge zwarte enkeerdgrond (code zEZ23) (zie figuur 7).

Enkeerdgronden zijn oude bouwlanden, die vanaf de Late-Middeleeuwen op de Pleistocene zandgronden zijn ontstaan door het opbrengen van mest (uit potstallen) vermengd met plaggen, die gestoken werden op de woeste gronden (zoals heide, bossen en beekdalen). Dergelijke gronden zijn eerst ontstaan op de hogere delen van het landschap en hebben zich later uitgebreid tot de lagere delen. Ze bestaan uit dikke lagen leemarme en humusrijke gronden. Het belang van een enkeerdgrond ligt in de beschermende kwaliteiten van het dek. Eventuele archeologische waarden worden in de regel door het dikke dek beschermd tegen verstoring door onder andere agrarische activiteiten. Sinds de jaren '80 van de 20<sup>e</sup> eeuw is er een grotere en meer systematische aandacht voor plaggenbodems in Nederland. In veel gevallen bleken de betreffende terreinen een hoge dichtheid aan verhoudingsgewijs goed geconserveerde archeologische overblijfselen te bevatten, soms zelfs complete archeologische landschappen. De vaak opmerkelijke resultaten vormen de belangrijkste bron voor de beschrijving van de bewoning en het landgebruik in de zandlandschappen voor de periode vanaf de Midden-Bronstijd tot in de Nieuwe tijd. Veel hiervan representeert de vroegere geschiedenis van de dorpen die tussen de 9<sup>e</sup> en de 12<sup>e</sup> eeuw naast de essen kwamen te liggen. De rijkdom aan archeolo-

<sup>16</sup> DINO boornummers B52B1054

<sup>17</sup> Wageningen Environmental Research, 2017.

<sup>18</sup> PDOK/Rijkswaterstaat (2018) 'Actueel Hoogtebestand Nederland 3 WCS.

gische resten heeft er toe geleid dat de hoger en droger gelegen plaggendecken of enkeerdgronden over het algemeen een hoge indicatieve archeologische waarde kregen.<sup>19</sup>

### **Boringen en/of sonderingen**

In het plangebied zijn in het kader van andere bodemonderzoeken, met uitzondering van de boring in het Dinoloket, (nog) geen boringen dan wel sonderingen gezet waarvan de resultaten gebruikt kunnen worden ter ondersteuning van de bodemkunde van dit bureauonderzoek.

### **Grondwatertrap**

Grondwatertrappen zijn een indicatie voor de diepte van de grondwaterstand en de seizoensfluctuatie daarvan. De grondwatertrappenindeling is gebaseerd op de gemiddeld hoogste (GHG) en de gemiddeld laagste grondwaterstand (GLG). Hiermee worden de winter- en zomergrondwaterstanden gekarakteriseerd in een jaar met een gemiddelde neerslag en verdamping. In stedelijk gebied zijn geen grondwatertrappen bepaald. Deze worden als 'witte vlekken' op de Bodemkaart van Nederland (1:50.000) weergegeven.

Tabel II geeft een overzicht van de klassengrenzen die worden aangehouden bij de indeling van de grondwatertrappen. De trappen worden vastgesteld op een schaal van I tot VII van respectievelijk extreem nat tot extreem droog. Bij sommige grondwatertrappen is een \* weergegeven: het gaat hier om tussenliggende grondwatertrappen die een drogere variant vertegenwoordigen.

**Tabel II. Grondwatertrappenindeling<sup>20</sup>**

| Grondwater-trap                                                                                                                                                                                                             | I   | II'   | III'   | IV     | V'   | VI    | VII'' | VIII  |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|-------|--------|--------|------|-------|-------|-------|
| GHG (cm -mv)                                                                                                                                                                                                                | -   | <40   | <40    | >40    | <40  | 40-80 | >80   | > 140 |
| GLG (cm -mv)                                                                                                                                                                                                                | <50 | 50-80 | 80-120 | 80-120 | >120 | >120  | >120  | -     |
| <sup>1)</sup> Bij deze grondwatertrappen wordt een droger deel onderscheiden<br><sup>2)</sup> Een met een * achter de code als onderverdeling aangegeven "zeer droog deel" heeft een GHG dieper dan 140 cm beneden maaiveld |     |       |        |        |      |       |       |       |

Gebiedsdelen met een goede ontwatering (Grondwatertrap VI, VII en VIII) zijn zeer geschikt voor landbouw en vormden mede daarom, vooral in het verleden, een aantrekkelijk vestigingsgebied. Ook is het grondwaterpeil een indicatie voor de conservering van metalen en organische resten, hoe beter de ontwatering hoe slechter de conservering. Het plangebied bevindt zich in een gebied dat wordt gekenmerkt met een grondwatertrap VII. Vanwege deze diepe grondwaterstand is niet te verwachten dat de toekomstige bebouwing het grondwaterpeil zal beïnvloeden.

## **2.6 Archeologische waarden**

Voor de uitkomst van het bureauonderzoek is het van belang de bekende archeologische waarden (al dan niet volledig onderzocht) te beschrijven. Een belangrijke informatiebron is het landelijke ARChEologisch Informatie Systeem (ARCHIS), dat beheerd wordt door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE).<sup>21</sup> In dit systeem worden alle archeologische gegevens verzameld en via internet zijn deze door bevoegden te raadplegen.

De bekende archeologische waarden zijn middels kaartmateriaal weergegeven in figuur 8. Hierop staan de in ARCHIS geregistreerde AMK-terreinen, waarnemingen, vondstmeldingen en onderzoeksmeldingen binnen een straal van 500 m weergegeven. Aangezien de gemeentelijke beleids-

<sup>19</sup> Doesburg et al., 2007.

<sup>20</sup> Locher & De Bakker, 1990.

<sup>21</sup> Archeologisch informatiesysteem Archis3, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE), Amersfoort.

kaart een hoger detailniveau heeft dan de landelijke IKAW (Indicatieve Kaart Archeologische Waarde) is de IKAW voor het onderzoek niet geraadpleegd.

### **Provinciale archeologische aandachtsgebieden provincie Limburg<sup>22</sup>**

De Provincie Limburg heeft in maart 2008 besloten haar verantwoordelijkheid voor archeologie te gaan beperken tot waarden van provinciaal belang. Daartoe heeft ze een aantal zgn. archeologische aandachtsgebieden aangewezen. Dit zijn representatieve en relatief gave delen van de verschillende Limburgse cultuurlandschappen met een groot potentieel aan archeologische waarden. De Provincie wil zich inzetten voor het behoud en onderzoek van archeologische waarden in deze gebieden. Het betreft zes soorten gebieden, verspreid over 16 verschillende gemeenten. Het uitgangspunt hierbij is niet de bescherming van het gehele aandachtsgebied. Het is immers niet van tevoren bekend welke waarden aanwezig zijn en waar de vindplaatsen exact liggen. Basisprincipe voor het beleid is een hoge kwaliteit van het archeologisch onderzoek. Omdat niet alle vindplaatsen even belangrijk zijn en niet alle waardevolle vindplaatsen behouden kunnen blijven, zullen in het gehele archeologische onderzoekstraject keuzes gemaakt moeten worden. Ruimtelijke ontwikkelingen kunnen dus wel plaatsvinden in de geselecteerde gebieden, maar alleen als er in een vroegtijdig stadium adequaat archeologisch onderzoek wordt verricht. Er worden immers waarden verwacht die van provinciaal belang zijn. Volgens de Provinciaal Archeologisch Aandachtsgebied kaart van de provincie Limburg ligt het plangebied niet binnen een Provinciaal Archeologisch Aandachtsgebied.

### **AMK-terreinen binnen het onderzoeksgebied<sup>23</sup>**

De Archeologische Monumentenkaart (AMK) bevat een overzicht van archeologische monumenten/terreinen in Nederland. De terreinen zijn beoordeeld op verschillende criteria (kwaliteit, zeldzaamheid, representativiteit, ensemblewaarde en belevingswaarde). Op grond daarvan zijn deze ingedeeld in vier categorieën; terreinen met archeologische waarde, een hoge archeologische waarde, een zeer hoge archeologische waarde of een zeer hoge archeologische waarde met een beschermde status.

Binnen het plangebied liggen geen AMK-terreinen. Binnen het onderzoeksgebied liggen twee AMK-terrein (zie bijlage 2 en figuur 8). Het AMK-terrein 445 meter ten noorden betreft de oude stadskern van Venray en het AMK-terrein 485 meter te zuidoosten betreft de oude dorspikern van Leunen waarbinnen de bewoning terug gaat tot in de Middeleeuwen.

### **In het verleden uitgevoerde archeologische onderzoeken binnen het onderzoeksgebied<sup>24</sup>**

Binnen het onderzoeksgebied zijn in de afgelopen jaren door verschillende archeologische bedrijven en instellingen in totaal 19 archeologische onderzoeken uitgevoerd. Het gaat daarbij om bureauonderzoeken, booronderzoeken (verkenkend/karterend), een proefsleufonderzoek en een archeologische begeleidingen van graafwerkzaamheden (zie bijlage 3 en figuur 8).

De resultaten van de onderzoeken, voor zover vermeld in Archis, die rondom het plangebied zijn uitgevoerd laten zien dat na bureauonderzoek er veelal een booronderzoek is uitgevoerd, in één geval niet doordat bij het bureauonderzoek was vastgesteld dat er géén bodemversturende werkzaamheden zouden plaats vinden. Na de booronderzoeken zijn alle locaties vrijgegeven vanwege een verstoorde bodemopbouw en/of het ontbreken van archeologische indicatoren. In één geval heeft de bevoegde overheid toch besloten dat er na het booronderzoek een proefsleuvenonderzoek moest plaats vinden. Bij dit proefsleuvenonderzoek, ter plaatse van de Sporthal De Wetteling (180 meter ten zuidoosten van het plangebied) zijn geen sporen die wijzen op archeologische vindplaats aangetroffen. Wel zijn vondsten aangetroffen uit de IJzertijd tot Vroege

<sup>22</sup> Provinciaal Omgevingsplan Limburg.

<sup>23</sup> Archeologisch informatiesysteem Archis3, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE), Amersfoort.

<sup>24</sup> Archeologisch informatiesysteem Archis3, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE), Amersfoort.

Middeleeuwen die volgens de auteurs wijzen op een vindplaats uit deze perioden in de nabijheid van de proefsleuven. Aan de archeologische begeleiding voor de regenwaterbuffer korenmolen te Leunen is geen vooronderzoek voorafgegaan. Bij de begeleiding zijn in het vlak een aantal oude beekarmen, ontwateringsgreppels en ploegsporen blootgelegd. In deze grondsporen zitten vondsten van recente datum: afvalmateriaal (baksteen, dakpan en aardewerk).

### **Wetenschappelijke publicaties, archieven en provinciaal archeologisch depot**

In het kader van dit bureauonderzoek zijn de twee beschikbare publicatie geraadpleegd van de onderzoeken uitgevoerd door collega bedrijven die in een straal van 200 meter rondom het huidige plangebied zijn uitgevoerd.<sup>25</sup> Er heeft in het kader van dit bureauonderzoek geen archiefonderzoek plaats gevonden en er is geen contact gezocht met het provinciaal depot van Limburg, aangezien verwacht werd dat dit voor dit plangebied geen meerwaarde zou hebben.

Voor een gebied direct ten oosten van het huidige plangebied, plangebied Leunseweg, heeft Archeopro in 2009 een bureauonderzoek en een verkennend en karterend booronderzoek uitgevoerd (OM-NR: 2232646100 (33457)).<sup>26</sup>

In het bureauonderzoek is een gespecificeerde archeologische verwachting opgesteld. Op basis van de bekende gegevens omtrent archeologische waarden in het gebied moet worden geconcludeerd dat voor het plangebied in elk geval een hoge archeologische verwachting geldt voor archeologische resten daterend uit het Neolithicum, de Bronstijd, de IJzertijd, de Romeinse tijd, de Middeleeuwen en de Nieuwe tijd. Hoewel in de nabijheid van het plangebied geen vindplaatsen uit deze perioden zijn aangetroffen, is er geen aanleiding om te veronderstellen dat vindplaatsen uit het Laat-Paleolithicum en het Mesolithicum, hier niet aanwezig zouden kunnen zijn. Door de ligging van het plangebied in een relatief laag gelegen gebied is de kans op resten van nederzettingen of grafvelden uit het Neolithicum, de Bronstijd, de IJzertijd en de Romeinse tijd, klein. Wel kunnen resten van (jacht) kampjes uit de Steentijd en de Bronstijd aanwezig zijn en resten van perceelsstructuren e.d. uit alle overige perioden. Voor resten van specifiek aan water gebonden activiteiten is de afstand tot het eigenlijke beekdal te groot. In verband met de ligging langs een historische weg moet rekening worden gehouden met de aanwezigheid van huisplaatsen uit de Middeleeuwen en de Nieuwe tijd.

Uit het met de zandguts verrichte onderzoek blijkt dat de bodem vrijwel overal binnen het plangebied tot grote diepte verstoord is. Een (intact) esdek is niet aangetroffen. Slechts in één langs de zuidrand van het plangebied gezette boring is een nog min of meer intacte bodemopbouw aangetroffen. Vergelijking van deze boring met de overige boringen, laat zien dat de bodem op de overige delen van het plangebied tot tenminste een halve meter diepte in de oorspronkelijke C-horizont verstoord is. Op de meeste plaatsen binnen het plangebied is deze verstoringsdiepte echter nog veel groter.

Voor een gebied op 135 meter ten noordwesten van het huidige plangebied, uitbreiding sporthal "De Wetteling", heeft Oranjewoud in 2008 een bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek, karterend uitgevoerd (OM-NRS: 2168479100 (24316) en 2168487100 (24317)).<sup>27</sup>

Het bureauonderzoek heeft bevestigd dat het gebied binnen een zone met een grote kans op het aantreffen van archeologische sporen ligt. Het gebied ligt op enkeerdgronden. Onder deze door plaggenbemesting gevormde bodems gaan dikwijls vindplaatsen uit met name de prehistorie en Romeinse tijd schuil. Gezien de talrijke en diverse archeologische waarnemingen rondom het plangebied kunnen we met recht spreken van een brede archeologische verwachting. In principe zijn alle mogelijk vindplaatstypen uit alle perioden van het Neolithicum tot in de Late-Middeleeuwen mogelijk. Geadviseerd is dan ook een inventariserend veldonderzoek door middel van boringen uit te voeren.

<sup>25</sup> Eén rapport van een onderzoek door Antea Group Archeologie, dat door het zuidelijke deel van het plangebied loopt, is niet meegenomen. Dit aangezien dit een uitgebreid terrein betreft, waar het huidige plangebied maar een klein deel van is, dat in oostelijke richting doorloopt en in het huidige plangebied (of de nabije omgeving) zijn geen boringen gezet.

<sup>26</sup> Exaltus & Orbons, 2009.

<sup>27</sup> Vossen & Kaptein, 2007.

Het vervolgens uitgevoerde booronderzoek van 19 boringen met een edelmanboor van 15 cm diameter heeft geen aanwijzingen in de vorm van archeologische indicatoren of een bewoningslaag opgeleverd voor de aanwezigheid van een archeologische vindplaats binnen het plangebied. Er zijn weliswaar twee scherven aardewerk en een fragmentje onbewerkt vuursteen aangetroffen, maar deze zijn alle afkomstig uit het plaggendek. De datering van de scherven in de 14<sup>e</sup> tot en met 18<sup>e</sup> eeuw geeft aan dat het materiaal betreft dat hier hoogstwaarschijnlijk met de plaggenbemesting terecht is gekomen.

### **Vondstmeldingen binnen het onderzoeksgebied**<sup>28</sup>

In ARCHIS staan alle bekende archeologische vondstmeldingen geregistreerd. Binnen het plangebied zijn geen vondstmeldingen geregistreerd. Binnen het onderzoeksgebied staan acht vondstmeldingen geregistreerd (zie bijlage 4 en figuur 8). De vondsten die rondom het plangebied zijn gedaan laten zien dat er menselijke activiteiten hebben plaats gevonden in het onderzoeksgebied in de perioden Paleolithicum tot en met de Nieuwe tijd. Een vuursteenvondst is breed gedateerd Paleolithicum tot en met Bronstijd. Voor de rest zijn er geen vondstmeldingen uit het Paleolithicum en Mesolithicum. De andere archeologische periodes zijn wel vertegenwoordigd

## **2.7 Beschrijving van het historische gebruik**

In het plangebied kunnen naast archeologische sporen ook historische relictten voorkomen die nog in het landschap zichtbaar zijn. Het gaat hierbij om historisch geografische relictten zoals nederzettingvormen en wegen- en kavelpatronen. Veel van deze bewaard gebleven historische geografie geeft door de herverkavelingen in de tweede helft van de 20<sup>e</sup> eeuw een incompleet beeld van het historisch landschap. Historische kaarten van vóór de herverkaveling zijn een goede aanvulling op het huidige incomplete beeld. Voor de historische ontwikkeling is naast het historisch kaartmateriaal ook relevante achtergrondliteratuur geraadpleegd.

### **Korte bewoningsgeschiedenis van Venray**<sup>29</sup>

In deze paragraaf wordt een bespreking van de bewoningsgeschiedenis van de streek gegeven. Een algemene ontwikkeling van de bewoningsgeschiedenis van Nederland wordt weergegeven in bijlage 5.

#### **Midden-Paleolithicum (300.000-33.000 voor Chr.)**

Door geologische processen is het landschap uit het Vroeg Paleolithicum dermate geërodeerd en/of afgedekt, dat dit nauwelijks of niet herkenbaar is in het huidige landschap. Als gevolg hiervan kunnen geen goed onderbouwde uitspraken worden gedaan over de verwachte ligging van vindplaatsen uit deze perioden. Er zijn overigens wel zes losse vondsten uit het Midden Paleolithicum bekend, in twee gevallen betreft het een zogenaamde vuistbijl.

#### **Laat-Paleolithicum (33.000-8.800 voor Chr.)**

Tijdens grote delen van het Midden Weichselien (het Pleniglaciaal) overheersten kou en waarschijnlijk ook droogte; kenmerkend voor deze periode is een poolwoestijn. De ondergrond was permanent bevroren en alleen in de zomer ontdooide de bovengrond. In latere fasen van het Weichselien markeerden relatief snelle opeenvolgingen van koude en warme perioden de overgang van het Pleistoceen naar het Holoceen. De koudere perioden (Oude en Jonge Dryas stadiaal) kenmerkten zich door een boomloos en open landschap met toendravegetatie van grassen, kruiden en dwergstruiken. In warmere perioden (Bølling- en Allerød-interstadiaal) steeg de gemiddelde julitemperatuur naar circa 15 °C. Hierdoor kon zich een meer taiga-achtige vegetatie vormen, waarbij een groot oppervlak (waar-

<sup>28</sup> Archeologisch informatiesysteem Archis3, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE), Amersfoort.

<sup>29</sup> Moonen et al, 2008

onder het onderzoeksgebied) bestond uit een gemengd dennen-berkenbos. Het bomenbestand (vooral berk en den) nam in het Allerød-interstadiaal toe, waardoor de typische taigabewoners (zoals rendieren) langzaam wegtrokken. Hun plaats werd ingenomen door bosdieren als eland, edelhert, wild zwijn en oerrund. In de gemeente Venray zijn uit deze periode verscheidene vindplaatsen bekend. Het betreffen vier vindplaatsen waar artefacten van de Tjongercultuur (rendierjagers) zijn aangetroffen en een vindplaats waar een pijlpunt (spits) van de Ahrensburchcultuur is aangetroffen. Deze mobiele gemeenschappen trokken in kleine familiegroepen door een bosrijk landschap dat doorsneden werd door diverse kleine beekjes en rivieren. De tijdelijke kampementen bevonden zich op gunstige plaatsen in het landschap en werden dan ook herhaaldelijk bezocht. Geschikte locaties, zoals donken en dekzandruggen, lagen in de nabijheid van water, zodat optimaal gebruik kon worden gemaakt van de diversiteit aan natuurlijke voedselbronnen, drinkwater en transportroutes. Aangenomen wordt dat ze in de koudste fase warmere en beschutte oorden opzochten ten zuiden van Nederland. Binnen het grondgebied van de gemeente liggen verschillende locaties (zeven stuks) waar archeologische resten uit het Laat Paleolithicum zijn aangetroffen. De archeologische resten bestaan uit artefacten gemaakt van vuursteen. Op vier plekken betrof het een 'losse vondst' en op drie locaties is een concentratie van artefacten aangetroffen (kampementen). Er ligt een kampement ten zuidwesten van het Zwart Water, één op de beekdalrand van de Loobeek bij Loobeek en één op de beekdalrand van de Boddebroeker Loop.

#### **Mesolithicum (8.800-4.900 voor Chr.)**

De aanvang van het Mesolithicum werd gekenmerkt door de overgang van het toendralandschap naar een gesloten berkenbos, gevolgd door een gesloten dennenbos (taiga). Vanaf het Boreaal (9.000-8.000 jaar geleden) arriveerden de eerste warmteminnende planten (zoals de hazelaar en eik), waarbij het aandeel den en berk snel werd teruggedrongen. Halverwege het Mesolithicum was het klimaat reeds dermate verbeterd dat de vegetatie voornamelijk bestond uit warmteminnende soorten. Op de hoger gelegen zandgronden ontwikkelde zich in korte tijd een eiken-berkenbos, in de beekdalen en andere lager gelegen delen werd de vegetatie gedomineerd door vochtige elzenbossen. De den was vrijwel verdwenen. Met name door de vrij snelle overgang van naaldbos met een relatief hoge verdamping naar loofbos met een relatief lage verdamping, trad er in het Atlanticum een sterke grondwaterspiegelstijging op. Deze vernatting had in het algemeen tot gevolg dat in de lage delen op grote schaal veenvorming (laagveen) optrad. Depressies en laagten (zoals beekdalen en vennen) groeiden hierdoor dicht. Als gevolg hiervan werd de afwatering van de Peelhorst belemmerd, waardoor vanuit de vennen hoogveen tot ontwikkeling kwam. Door de meer gesloten vegetatie en de kleinere fauna ontwikkelde de mens geleidelijk andere voedselpatronen. Het verzamelen van planten en vruchten, visvangst en jacht bleven belangrijk. Binnen de jacht verschoof het accent echter naar klein standwild, dat de grote kudde rondtrekkende dieren van het taigalandschap definitief vervangen had. De waterrijke gebieden vormden een ideale leefomgeving voor de mens door de grote verscheidenheid aan flora en fauna. Binnen deze gebieden zochten de bewoners de hoger gelegen punten in het landschap op. In het ritme van de seizoenen trok men rond in kleine groepen die waarschijnlijk in hutten en tenten bivakkeerden. Vuursteen bleef de belangrijkste grondstof voor werktuigen, maar men raakte steeds meer bedreven in de fijne bewerking ervan. Er ontstonden dan ook allerlei specialistische vormen zoals pijlschijven, stekers en schrabbers. Binnen het grondgebied van de gemeente liggen 72 verschillende locaties waar archeologische resten uit het Mesolithicum zijn aangetroffen. Het betreffen zowel 'losse vondsten' als 'kampementen'. Mesolithische vindplaatsen komen verspreid over de hele gemeente voor. De meeste vindplaatsen liggen echter op de rand van de Peelhorst waar zich de bovenlopen van de verschillende beken bevinden. Vindplaats 'Merselo-Haag' is waarschijnlijk de meest bekende.

#### **Neolithicum (4.900-2.000 voor Chr.)**

Bepalend voor de vegetatieontwikkeling vanaf het Neolithicum was de introductie van landbouw, ook wel aangeduid met de term 'neolithisering'. Met de introductie van de landbouw (meer specifiek de

akkerbouw) stelde de mens geleidelijk andere eisen aan de landschappelijke omgeving. De locatie-keuze werd steeds meer bepaald door de mate waarin gronden geschikt waren als akkerareaal. Door het kappen van bos (waarvoor vuurstenen bijlen werden gebruikt) ontstonden open terreinen met grassen en kruidachtigen. Uit verschillende archeologische vondsten blijkt dat deze houtkap in deze periode ook binnen de gemeente Venray plaatsvond. Belangrijk voor de ontwikkeling van het landschap was dat vanaf het Neolithicum de houding van de mens tegenover de natuur geleidelijk veranderde: voor het eerst paste hij zijn leefomgeving aan. Het proces van neolithisering was lang en complex, waarbij met name in het begin sprake was van het naast elkaar bestaan van gemeenschappen van jager-verzamelaars en landbouwers. Het proces vond ook niet overal tegelijkertijd plaats in Nederland. Voor de zandgronden van Zuid-Nederland lijkt het aannemelijk dat de overschakeling van jagen/verzamelen naar landbouw pas in de loop van het Neolithicum op gang kwam en pas aan het einde van het Neolithicum was voltooid. Binnen het grondgebied van de gemeente liggen 145 verschillende locaties waar archeologische resten uit het Neolithicum zijn aangetroffen. Het betreffen zowel resten van duidelijke jager-verzamelaars gemeenschappen (130) als resten van landbouwende gemeenschappen (15). De jager-verzamelaars resten zijn vooral losse vondsten zoals (fragmenten van) vuursteen bijlen en spitsen. De resten zijn op het gehele grondgebied van de gemeente aangetroffen, maar komen vooral voor ten zuidoosten van Ysselsteyn en in het gebied tussen de Oostrumse Beek en de Lollebeek. De resten uit het Neolithicum die toe te schrijven zijn aan een landbouw-gemeenschap betreffen losse vondsten en nederzettingen (7). Deze vindplaatsen liggen met name in het gebied tussen de Oostrumse Beek en de Lollebeek.

### **Bronstijd (2.000-800 voor Chr.)**

Terwijl in grote delen van het dekzandgebied het gesloten eiken-berkenbos nog domineerde, ontstonden in gebieden met (relatief) intensieve landbouw mogelijk al in de Bronstijd de eerste heidevelden. Deze ontstonden als gevolg van beweiding van gekapte bosgronden, waardoor jonge zaailingen zich niet konden ontwikkelen. De Bronstijd dankt zijn naam aan de introductie van brons, een legering van koper en tin. Gedurende de Bronstijd nam de bevolking verder toe, vingen de eerste structurele landbouwactiviteiten aan, nam het areaal landbouwgrond geleidelijk toe en werd veel energie gestoken in de aanleg van grafheuvels en de inrichting van deze graven. Zo'n laatste rustplaats was echter maar aan enkelen voorbehouden. Tegen het einde van de Bronstijd treedt er een verandering op in de wijze van begraven. Er worden geen grote grafheuvels meer gebouwd. Steeds meer mensen worden na hun dood gecremeerd. De as werd in een urn gedaan, en begraven onder een klein heuveltje. Zo ontstonden uitgestrekte urnenvelden, die eeuwenlang in gebruik bleven. Het aantal archeologische vindplaatsen uit de Bronstijd, binnen het grondgebied van de gemeente, is beperkt (28). Het betreffen losse vondsten, nederzettingen en rituele deposities. De nederzettingen zijn zowel aangetroffen op de hoger gelegen gronden tussen de Loobeek en de Oostrumse Beek als in het gebied tussen de Oostrumse beek en de Lollebeek.

### **IJzertijd (800-12 voor Chr.)**

Gedurende de IJzertijd nam het areaal landbouwgrond en heidevelden verder toe ten koste van het areaal eiken-berkenbos. Uit diverse onderzoeken blijkt dat de bewoning op de zandgronden zich in de IJzertijd kenmerkte door verspreid in het landschap liggende boerderijen. Rond deze boerderijen bevond zich dan het akkerareaal. De boerderijen werden met een zekere regelmaat verplaatst. De geregelde verplaatsing hing samen met de eenvoudige wijze van beakkering die zorgde voor een snelle uitputting van de bodem. Hierdoor moesten geregeld nieuwe akkerarealen ontgonnen worden. De akkers werden vooral aangelegd op de relatief hooggelegen gebiedsdelen die tevens een natuurlijke vruchtbaarheid hadden. Een nieuwe boerderij werd gebouwd in de buurt van de akkers die op dat moment in gebruik waren. Dit patroon van 'zwervende erven' resulteerde na verloop van tijd in een landschappelijke eenheid met een grote dichtheid en verscheidenheid aan archeologische resten: boerderijen, grafvelden en sporen van akkerarealen. In de loop van de IJzertijd werden de erven plaatsvaster en ontstonden kleine dorpjes. Binnen het grondgebied van de gemeente liggen 53 ver-

schillende locaties waar archeologische resten uit de IJzertijd zijn aangetroffen. Het betreffen veelal resten van grafvelden of nederzettingen. De nederzettingen zijn zowel aangetroffen op de hoger gelegen gronden tussen de Loobeek en de Oostrumse Beek als in het gebied tussen de Oostrumse beek en de Lollebeek. Noemenswaardig zijn de archeologische resten die ter plaatse van De Hulst zijn aangetroffen.

### **Romeinse tijd (12 voor-450 na Chr.)**

Rond 50 v. Chr. krijgen de bewoners van Zuid-Nederland te maken met de grootschalige veldtochten van de Romeinse legers. Daarmee begint in ons land de Romeinse tijd, die tot ongeveer 400 na Chr. zou duren. De zuidoever van de Rijn werd ingericht als rijksgrens (limes), die werd versterkt met forten (castella). Zuid-Nederland werd een Romeinse provincie. De inheemse bewoners van dit gebied namen delen van de Romeinse levensstijl over. Dat is terug te zien in voorwerpen, kleding, gebouwen (tempels, badhuizen), het gebruik van geld en de organisatie van de economie (villa's, steden). De bewoning ging zich concentreren in kleine gehuchten die vaak aan de rand van de uitgestrekte akkerrealen lagen. Ook kwam het landschap nog meer ten dienste van de mens te staan, hetgeen leidde tot een sterke afname van het bosbestand. Binnen het grondgebied van de gemeente liggen 53 verschillende locaties waar archeologische resten uit de Romeinse tijd zijn aangetroffen. Het betreffen veelal resten van grafvelden of nederzettingen. De nederzettingen zijn zowel aangetroffen op de hoger gelegen gronden tussen de Loobeek en de Oostrumse Beek als in het gebied tussen de Oostrumse beek en de Lollebeek. Bijzonder zijn de archeologische resten te noemen die ter plaatse van Hoogriebeek zijn gedaan.

### **Vroege-Middeleeuwen (450-1050 na Chr.)**

Er is niet veel bekend over wat zich op het grondgebied van de gemeente Venray in de vijfde en zesde eeuw afspeelde. De schaarse archeologische vondsten uit deze periode doen vermoeden dat de bevolkingsdichtheid sterk afnam, en de economie kleinschalig en zelfvoorzienend was. Als gevolg hiervan trad een licht herstel van het bosareaal op. Vanaf de Karolingische tijd werd onder invloed van een sterke bevolkingsgroei het landbouwareaal voortdurend uitgebreid, waarbij tevens het areaal heidevelden sterk toenam. De belangrijkste archeologische resten uit de Vroege-Middeleeuwen zijn nederzettingen en grafvelden. Naarmate de kerkelijke organisatie zich uitbreidde werd het kerkgebouw steeds vaker het centrum van de nederzetting. De doden werden aanvankelijk begraven op grafvelden buiten de nederzettingen, en later bij of in de kerk. In de negende en tiende eeuw groeide de bevolking aanzienlijk en werd er op vele plaatsen een begin gemaakt met de ontginning van de woeste gronden. Binnen het grondgebied van de gemeente liggen 20 verschillende locaties waar archeologische resten uit de Vroege-Middeleeuwen zijn aangetroffen. Bijzonder is de ontdekking van een nederzettingcomplex ter plaatse van het Brukske en het Sint Antoniusveld. Ook in Venray zelf zijn archeologische resten uit de Vroege-Middeleeuwen bekend. Tijdens een kleinschalige opgraving in 1993 is ter plaatse van het Wilhelminaplein aardewerk gevonden wat erop duidt dat deze plek al vanaf circa 700 na Chr. bewoond is.

### **Volle- en Late-Middeleeuwen (1050-1500 na Chr.)**

Rond 1200 duikt Venray in de geschreven bronnen op als een nederzetting met de naam Rode. 'Rode' wijst op een nederzetting die door ontginning van bosgronden is ontstaan. In de 15<sup>e</sup> eeuw profiteert Venray van de bloei van het hertogdom Gelre. Er komt een monumentale kerk, toegewijd aan Sint Petrus' Banden, met een rijke beeldenschat. Rondom de oude kern ontstaan kerkdorpen met een eigen karakter: Castenray, Leunen, Merselo, Oostrum en Smakt. Staatkundig behoorde Venray tot 1279 bij het graafschap Kessel. In dat jaar verkocht Hendrik IV van Kessel zijn graafschap aan Reinoud I van Gelre en sindsdien maakte Venray deel uit van het Overkwartier van Gelre met Roermond als hoofdplaats. Als gevolg van de sterke bevolkingsgroei werden nieuwe nederzettingen gesticht. Het grondgebied van de gemeente werd gaandeweg opgevuld met nederzettingen. Deze nederzettingen lagen niet meer centraal op de dekzandruggen maar op de flanken hiervan. Bovendien werden

ze plaatsvast. Uitbreidingen van nederzettingen ging samen met ontginningen. Ook de kleinere en meer geïsoleerd gelegen, minder vruchtbare gronden werden ontgonnen (zgn. kamptontginningen). Daarnaast werden geleidelijk de relatief lager gelegen delen grenzend aan de oude akkercomplexen in gebruik genomen. Hierdoor ontstond langzaam maar zeker een groot aaneengesloten open akkercomplex met aan de randen zowel verspreide als geclusterde boerderijen. Venray, Veltum en Oirlo liggen niet op de rand maar vrij centraal op een dekzandrug. Op de historische kaarten worden ze omringd door velden. Zowel in Venray, Veltum als Oirlo zijn vroegmiddeleeuwse resten aangetroffen. De ligging in combinatie met de vroegmiddeleeuwse resten impliceert een permanente bewoning vanaf de Vroege Middeleeuwen. Als gevolg van de bloei van hertogdom Gelre onderging het dorp Venray een sterke groei. Rond 1400 was er een aanzet tot stadsontwikkeling. Het centrale deel van het dorp was omgracht (Burggraaf). De gracht omsloot een afgerond driehoekig terrein rond de St. Petruskerk, met een noordzijde van circa 250 m, en een zuidwest- en zuidoostzijde van ieder circa 300 m. De gracht had een breedte van circa 5 m en was circa 3 m diep. Binnen het grondgebied van de gemeente liggen 56 verschillende locaties waar archeologische resten uit de Late-Middeleeuwen zijn aangetroffen. Het betreffen vooral aardewerkscherven die zijn aangetroffen op de oude velden. In veel gevallen duiden deze scherven op het landbouwkundig gebruik van de velden en niet op de aanwezigheid van een nederzetting uit de Late-Middeleeuwen. Het huishoudelijk afval (waaronder gebroken vaatwerk) werd namelijk samen met de potstalmest uitgereden over de akkers. Dit aardewerk wordt ook wel aangeduid met de term 'bemestings-aardewerk'. Dit betekent niet dat er onder de huidige esdekken geen nederzettingen uit de Volle- of Late-Middeleeuwen verwacht kunnen worden. Onder de esdekken bij het Brukske, Merselo en Antoniusveld zijn namelijk vroeg- en volmiddeleeuwse nederzettingen ontdekt.

### **Nieuwe tijd (vanaf 1500 na Chr.)**

Bij de Vrede van Munster (1648), die de 80-jarige oorlog beëindigde, bleef Venray deel uitmaken van het Habsburgse rijk. Na de Spaanse Successieoorlog (1715) werd het voormalige Gelderse Overkwartier verdeeld in een Oostenrijks, een Staats, een Pruisische en een Gulliks deel. Venray ging deel uitmaken van de Pruisische provincie Gelder. De verdeling had plaatselijk gevolgen voor het landschap. Zo deed de Pruisische overheid meer dan de andere aan het stimuleren van ontginningen. Koning Frederik van Pruisen bood ontginners 30 daalders en 6 jaar ontheffing van grondbelasting. In 1792 trok een Frans leger de Oostenrijkse Nederlanden en Staats-Brabant binnen. Onder Frans gezag werden een aantal politieke wijzigingen doorgevoerd, zoals opheffing van de kloosters, afschaffen van de heerlijke rechten en indeling in nieuwe gemeenten, die het plaatselijk bestuur overnamen van de oude schepenbanken en de gemeenten. Deze politieke wijzigingen hadden ook landschappelijke gevolgen. Als gevolg van het afschaffen van de heerlijke rechten verviel de molen dwang. Dit betekende dat boeren voortaan vrij waren in de keuze voor een molenaar. Dure en veraf gelegen molens kwamen in de problemen. Ook voor de onontgonnen gebieden hadden deze politieke wijzigingen gevolgen. Deze waren voorheen eigendom van de hogere overheden, maar werden beheerd door het plaatselijk bestuur, nu werden ze formeel eigendom van de gemeenten. In de Nieuwe tijd zijn zowel de nederzettingen als het cultuurland behoorlijk uitgebreid. De agrarische nederzettingvorm bij uitstek was de zogenaamde verspreide bewoning. Boerderijen in nieuwe ontginningen stonden vrijwel steeds te midden van hun grondgebied. De groeiende bevolking leidde tot een grote behoefte aan nieuw bouwland. Dorpsbesturen verkochten heide om bepaalde dringende uitgaven te kunnen doen. Reparatie van oorlogsschade was in deze onrustige tijd vaak aanleiding om gemeente grond te verkopen. Binnen het grondgebied van de gemeente liggen 8 verschillende locaties waar archeologische resten uit de Nieuwe tijd zijn aangetroffen. Het betreffen vooral veel aardewerkscherven die zijn aangetroffen op de oude velden. In veel gevallen zullen deze scherven, net als de scherven uit de Late-Middeleeuwen, duiden op het landbouwkundig gebruik van de velden en niet op de aanwezigheid van een nederzetting uit de Nieuwe tijd. Naast archeologische resten zijn er veel landschappelijke elementen uit de Nieuwe tijd bewaard gebleven. Voor Venray zijn de kloosters heel bepalend geweest. Aanvullend vonden in de tweede helft van de 20<sup>e</sup> eeuw andere geleidelijke, groot-

schalige en planmatige veranderingen in het landelijk gebied plaats. De geleidelijke veranderingen werden uitgevoerd door particulieren die voortdurend kleine ingrepen uitvoerden: het rooien van een houtwal, egalisatie van een dekzandkop en dergelijke. Daarnaast werden van hogerhand (onder andere ruilverkaveling 'Lollebeek') wegen, beken en akkerranden rechtgetrokken, nieuwe sloten aangelegd, terreinen geëgaliseerd en houtwallen gerooid. De ontginning van Ysselsteyn en de Vredepeel zijn hier goeie voorbeelden van. Uiteindelijk heeft het landschap hierdoor zijn huidige vorm gekregen.

### **Historisch kaartmateriaal**

De situatie van het plangebied is op verschillende historische kaarten als volgt:

**Tabel III. Geraadpleegd historisch kaartmateriaal**

| Bron                                         | Periode   | Kaartblad                          | Schaal   | Omschrijving plangebied                                                                                                        | Bijzonderheden/directe omgeving                                                                                                                                        |
|----------------------------------------------|-----------|------------------------------------|----------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Tranchot und v. Müffling kaart <sup>30</sup> | 1819      | 19 Venray                          | 1:20.000 | Grotendeels akkerland, zuidwestpunt weiland, noordoostzijde tuin met bebouwing en een kleine strook akkerland.                 | Noordoostzijde ligt aan een doorgaand weg, de huidige Leunseweg. Omgeving groten-deels akkerland doorsnede door wegen met ten zuiden aan een doorgaande weg bebouwing. |
| Kadastrale minuut <sup>31</sup>              | 1821      | Gemeente Venray, Sectie C, Blad 05 | 1:2.500  | Zuidwestpunt weiland, noordoostzijde boomgaard, woonhuis en een kleine strook bouwland langs de weg. Rest plangebied bouwland. | Geen grootschalige veranderingen.                                                                                                                                      |
| Bonneblad <sup>32</sup>                      | 1850-1864 | 52 Venlo                           | 1:50.000 | Geen veranderingen.                                                                                                            | Geen grootschalige veranderingen.                                                                                                                                      |
| Militaire topografische kaart (veldminuut)   | 1895      | 652                                | 1:50.000 | Akkerland met aan de boordoostzijde bebouwing                                                                                  | Toename bebouwing aan de huidige Leunseweg.                                                                                                                            |
| Militaire topografische kaart (veldminuut)   | 1911      | 652                                | 1:50.000 | Geen veranderingen.                                                                                                            | Geen grootschalige veranderingen.                                                                                                                                      |
| Militaire topografische kaart (veldminuut)   | 1923      | 652                                | 1:50.000 | Noordoostzijde boomgaard                                                                                                       | Toename bebouwing aan de huidige Leunseweg.                                                                                                                            |
| Militaire topografische kaart (veldminuut)   | 1936      | 652                                | 1:50.000 | Bebouwing noordoostzijde verdwenen, nu boomgaard en grasland. Rest van het plangebied akker.                                   | Bebouwing ten oosten en zuiden plangebied toegenomen.                                                                                                                  |
| Topografische kaart                          | 1955      | 52 B                               | 1:25.000 | Boomgaard verdwenen, nu grasland de rest akker.                                                                                | Geen grootschalige veranderingen.                                                                                                                                      |
| Topografische kaart                          | 1958      | 52 B                               | 1:25.000 | Geen veranderingen.                                                                                                            | Bebouwing ten oosten en zuiden plangebied toegenomen.                                                                                                                  |
| Topografische kaart                          | 1967      | 52 B                               | 1:25.000 | Noordoostzijde boomgaard en aan de oostzijde nieuwe bebouwing. Rest van het plangebied akker.                                  | Deurneseweg aangelegd. Ten noorden ligt een sportterrein.                                                                                                              |
| Topografische kaart                          | 1978      | 52 B                               | 1:25.000 | Onderdeel sportpark met groenvoorziening, doorsneden door huidige wegen/paden geen bebouwing meer.                             | Sportpark is uitgebreid, doorsnedendoor wegen/paden. Bebouwing omgeving toegenomen.                                                                                    |

<sup>30</sup> Beeldbank Vrije Universiteit.

<sup>31</sup> Aezel.

<sup>32</sup> Topotijdreis (bron voor deze kaart en de hierop volgende kaarten in deze tabel).

|                     |      |      |          |                                                             |                                |
|---------------------|------|------|----------|-------------------------------------------------------------|--------------------------------|
| Topografische kaart | 1987 | 52 B | 1:25.000 | Deel honkbalveld, noordoosthoek verhard (huidige situatie). | Bebouwing omgeving toegenomen. |
| Topografische kaart | 1999 | 52 B | 1:25.000 | Geen veranderingen.                                         | Bebouwing omgeving toegenomen. |
| Topografische kaart | 2011 | 52 B | 1:25.000 | Geen veranderingen.                                         | Bebouwing omgeving toegenomen. |

Op basis van het beschikbare gedetailleerde historische kaartmateriaal was het plangebied gedurende de 19<sup>e</sup> eeuw tot in de tweede helft van de 20<sup>e</sup> eeuw grotendeels in agrarisch gebruik als weiland, akker, boomgaard. Alleen aan de noordoostzijde lag een erf met bebouwing (figuur 9). De bebouwing is tussen 1923 en 1936 verdwenen maar iets zuidelijker is tussen 1958 en 1967 nieuwe bebouwing gerealiseerd die in 1978 alweer is verdwenen. Tussen 1967 en 1978 is het plangebied in gebruik geraakt als sportveld en dat is het nu nog (heden ten dagen deels honkbalveld).

### **Rijks- en gemeentemonumenten binnen attentiegebied**

Een rijksmonument is in Nederland een zaak (een bouwwerk of object, of het restant daarvan) die van algemeen belang is wegens de schoonheid, de betekenis voor de wetenschap of de cultuurhistorische waarde. Tot 2012 moest een monument 50 jaar of langer geleden zijn vervaardigd om in het kader van de Monumentenwet voor bescherming in aanmerking te komen. Per 1 januari 2012 is dit criterium vervallen. Een gemeente kan besluiten een bijzonder pand op de gemeentelijke monumentenlijst te zetten. Dit gebeurt als een pand geen nationale betekenis heeft, maar wel van plaatselijk of regionaal belang is. De gemeente legt haar monumentenbeleid vast in de gemeentelijke monumentenverordening.

Naast het gemeentelijk monument is er ook nog het Monumenten Inventarisatie Project (MIP). De MIP Gemeentebeschrijvingen vormen een verzameling beschrijvingen van de historischgeografisch, sociaaleconomische, architectuurhistorische, bouwhistorische en stedenbouwkundige ontwikkelingen van gemeenten in de periode 1850-1940. Deze beschrijvingen zijn samengesteld in het kader van het Monumenten Inventarisatie Project (MIP). Dit project was een initiatief van het Ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur om een landelijk overzicht te krijgen van de bouwkunst en stedenbouw uit de periode 1850-1940. Het MIP werd in de periode 1987-1994 uitgevoerd door de provincies en de vier grote steden, in samenwerking met de Rijksdienst voor de Monumentenzorg.

Binnen de 50 meter attentiezone liggen geen rijksmonumenten en geen gemeentelijke monumenten, maar wel één MIP monument. Het gaat hier om de Leunseweg 55, een woonhuis gebouwd in de stijl van het Traditionalisme in 1948.

### **Bouwhistorische gegevens**

Bij de gemeente Venray is het gemeentelijk archief geraadpleegd (contactpersoon de heer Konings), wat geen bouwdoSSIers heeft opgeleverd.

### **Tweede Wereldoorlog**

Om vast te stellen of mogelijke archeologische waarden uit de Tweede Wereldoorlog in het plangebied aanwezig zijn, is een aantal publicaties geraadpleegd.<sup>33</sup> Uit deze bronnen blijkt dat in het plangebied archeologische resten uit de Tweede Wereldoorlog te verwachten zijn. Tijdens de oorlog hebben rondom het plangebied gevechtshandelingen plaatsgevonden tijdens de bevrijding. Hiervan kunnen binnen het plangebied nog resten worden verwacht. Stellingen worden niet verwacht maar de aanwezigheid van explosieven is niet uit te sluiten, zo is er in het plangebied al een explosief geruimd en in

<sup>33</sup> Amersfoort & Kamphuis, 1990/Jong, 1969 – 1994/ Indicatieve kaart Militair Erfgoed/VEO Bommenkaart/Ruimingskaart/Klep & Schoenmaker, 1995/Zwanenburg, 1990.

de omgeving verschillende waaronder mijnen langs de Leuneseweg. AVG heeft in 2016 in opdracht van de Provincie Limburg een vooronderzoek naar de aanwezigheid van conventionele explosieven uitgevoerd ter plaatse van de projectlocatie N270 via Venray – fase 1 (direct ten zuiden van het Plan-gebied) te Venray, het plangebied ligt binnen het analysegebied van dit onderzoek. Hieruit blijkt dat in het plangebied Ontploffbare Oorlogsresten verwacht kunnen worden.<sup>34</sup>

### **Aanvullende informatie**

#### *Archeologische Verenigingen*

Voor aanvullende informatie is contact gezocht met de plaatselijke Archeologische Werkgroep Venray (AWV). De heer R. Bloemen heeft hierop gereageerd met de mededeling dat ze vrijwel direct ten zuiden van het plangebied op twee locaties archeologische resten hebben aangetroffen.

Bij een archeologische controle, aan de Zuivelweg 3 te Leunen (direct ten zuidwesten van het plan-gebied), zijn door leden van de AWV in 2014 vondsten en een spoor aangetroffen uit de prehistorie op een perceel waar eerder een varkensstal was gesloopt. Uit het spoor zijn scherven verzameld van een pot of urn welke door toedoen van een graafmachine kapot was gedrukt. Hierdoor is niet duidelijk wat dit grondspoor voorstelt. Mogelijk een graf of afvalkuil. Bij naspeuren in het archief van de AWV bleek niet ver van deze vindplaats al een melding te zijn over prehistorische vondsten welke op 9 december 1959, door de toenmalige archeologische werkgroep, zijn gevonden in het talud van de aan te leggen weg tussen Veltum en Leunen. Deze weg staat nu bekend als Deurneseweg. De vindplaats lag aan de rand van het veld genaamd “Konsveld”, ook “Kaonsveld” geschreven (zie bijlage 7). Tijdens het onderzoek werden bij het graven van een proefsleuf op 1 meter onder het maaiveld 55 prehistorische scherven gevonden. Deze zaten in een kuil waarbij ook houtskool werd gevonden. Hierdoor is later gespeculeerd dat dit een oven kon zijn. De locatie is destijds door professor dr. P.J.R. Modderman (specialist prehistorie) geïnterpreteerd als zijnde een urnenveld. Hiermee dateren we de vondsten Late-Bronstijd – Vroege-IJzertijd (ongeveer 1050 - 400 v. Chr.).

## **2.8 Gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel**

Op grond van de gegevens uit het bureauonderzoek is de volgende gespecificeerde archeologische verwachting opgesteld:

**Tabel IV. Gespecificeerde archeologische verwachting**

| Archeologische perio-<br>de | Gespecificeerde verwach-<br>ting | Te verwachten complextype/resten                                                                                                                                                                       | Relatieve diepte t.o.v. het maaiveld                                 |
|-----------------------------|----------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------|
| (Laat-)Paleolithicum        | Middelhoog                       | Kampementen, vuursteenstrooiingen en vuurstenen gebruiksvoorwerpen                                                                                                                                     | Onder het antropogeen eerddek en in de top van de dekzandafzettingen |
| Mesolithicum                | Middelhoog                       | Kampementen, vuursteenstrooiingen en vuurstenen gebruiksvoorwerpen                                                                                                                                     | Onder het antropogeen eerddek en in de top van de dekzandafzettingen |
| Neolithicum                 | Hoog                             | Akkerlaag en/of nederzettingssporen, grafvelden, rituele plaatsen: kleine fragmenten aardewerk, natuursteen en vuurstenen gebruiksvoorwerpen, houtskool en gebruiksvoorwerpen                          | Onder het antropogeen eerddek en in de top van de dekzandafzettingen |
| Bronstijd                   | Hoog                             | Akkerlaag en/of nederzettingssporen, grafvelden, rituele plaatsen: kleine fragmenten aardewerk, natuursteen en vuurstenen gebruiksvoorwerpen, metaalresten, houtskool, botresten en gebruiksvoorwerpen | Onder het antropogeen eerddek en in de top van de dekzandafzettingen |

<sup>34</sup> Horst, 2016.

|                     |      |                                                                                                                                                                                   |                                                                                  |
|---------------------|------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------|
| IJzertijd           | Hoog | Akkerlaag en/of nederzettingssporen, grafvelden, rituele plaatsen: kleine fragmenten aardewerk, natuursteen, metaalresten, glasresten, houtskool, botresten en gebruiksvoorwerpen | Onder het antropogeen eerddek en in de top van de dekzandafzettingen             |
| Romeinse tijd       | Hoog | Akkerlaag en/of nederzettingssporen, grafvelden, rituele plaatsen: kleine fragmenten aardewerk, natuursteen, metaalresten, glasresten, houtskool, botresten en gebruiksvoorwerpen | Onder het antropogeen eerddek en in de top van de dekzandafzettingen             |
| Vroege-Middeleeuwen | Hoog | Bewoningssporen van een (boeren)erf: kleine fragmenten aardewerk, metaalresten, glasresten, houtskool, botresten, organische resten en gebruiksvoorwerpen                         | Onder het antropogeen eerddek en in de top van de dekzandafzettingen             |
| Late-Middeleeuwen   | Hoog | Bewoningssporen van een (boeren)erf: kleine fragmenten aardewerk, metaalresten, glasresten, houtskool, botresten, organische resten en gebruiksvoorwerpen                         | Onder het antropogeen eerddek en in de top van de dekzandafzettingen             |
| Nieuwe tijd         | Hoog | Bewoningssporen van een (boeren)erf: kleine fragmenten aardewerk, metaalresten, glasresten, houtskool, botresten, organische resten en gebruiksvoorwerpen                         | Onder maaiveld/in het antropogeen eerddek en in de top van de dekzandafzettingen |

Uit de landschappelijke ligging, waarschijnlijk op dekzandwelingen (code L51yc) mogelijk 200 meter van de rand van een beekdal, blijkt dat het plangebied vanaf het Paleolithicum redelijk gunstig is geweest voor jagers en verzamelaars en vanaf het Neolithicum voor landbouwers. Uit de archeologische gegevens die verzameld zijn uit het onderzoeksgebied blijkt dat er in de omgeving van het plangebied sporen van menselijke activiteit zijn waar genomen uit het Paleolithicum tot en met de Nieuwe tijd. Een vuursteenvondst is breed gedateerd op Paleolithicum tot en met Bronstijd. Voor de rest zijn er geen vondstmeldingen bekend uit het Paleolithicum en Mesolithicum.

Door archeologisch onderzoek is er een goed beeld van waar de jagers en verzamelaars hun tijdelijke kampementen vestigden. De jagers en verzamelaars waren afhankelijk van een aantal ecologische factoren, zoals het voedselaanbod en de aanwezigheid van grondstoffen in de omgeving van de locatie. Ze leefde van de jacht, visserij en het verzamelen van onder andere noten, vruchten en wortels. Dit soort voedsel was met name te vinden op het overgangsgebied van hoge en droge gronden naar lage en natte gronden, de gradiëntzone, en dichtbij water, zoals vennen en beken. Op dit soort locaties was ook drinkwater bereikbaar.<sup>35</sup> Gezien de mogelijke ligging 200 meter van een beekdal is de verwachting middelhoog voor de perioden Paleolithicum en Mesolithicum. Het ligt wat verder van de rand van het beekdal dan gebruikelijk is voor een gradiëntzone maar ook niet zover dat het uit te sluiten is.

Voor de landbouwers zijn andere factoren van belang bij de locatiekeuze. Vanaf het Neolithicum ging men zich vestigen op één locatie. Om te kunnen blijven wonen op één plek werd het kunnen uitvoeren van landbouw een belangrijke factor. Voor akkerbouw is onder andere een vruchtbare bodem en een goede afwatering van belang.<sup>36</sup> Gezien de waarschijnlijke ligging van het plangebied op dekzandwelingen en de mogelijke aanwezigheid van een grafveld uit de Bronstijd-IJzertijd direct ten zuiden van het plangebied heeft het plangebied een hoge verwachting voor de perioden Neolithicum tot en met Vroege-Middeleeuwen.

<sup>35</sup> Louwe Kooijmans et al., 2005.

<sup>36</sup> Louwe Kooijmans et al., 2005.

Vanaf de Middeleeuwen zijn schriftelijke bronnen bekend die de bekende locatiekeuzes en archeologische gegevens kunnen aanvullen. Vanaf de 13<sup>e</sup> eeuw wordt de locatie langs kruisingen en splitsingen van doorgaande en lokale wegen ook van belang voor de locatiekeuze van een nederzetting. Deze nederzettingen kunnen zijn gegroeid tot de hedendaagse gehuchten en woonkernen.<sup>37</sup> Het plangebied ligt aan doorgaande wegen en op de oudste kaarten staat bebouwing in het plangebied. Daarnaast is het ook landschappelijk geschikt in de perioden Late-Middeleeuwen tot en met Nieuwe tijd waardoor het een hoge verwachting krijgt voor deze perioden.

In het hele plangebied kunnen archeologische resten voorkomen uit alle archeologische perioden. De kans op het voorkomen van de resten is hoog voor alle perioden. Deze archeologische resten worden verwacht onder het eerddek en in de top van de oorspronkelijke C-horizont. De vondstenlaag is opgenomen onder in het eerddek; hier wordt ook wel van 'cultuurlaag' gesproken: een doorwerkte oude bodem tussen het eerddek en de ongeroerde ondergrond met kleine fragmenten aardewerk, natuursteen, vuursteen en houtskool. Aan en direct onder het maaiveld worden archeologische resten verwacht uit de Nieuwe tijd. De vondstenlaag van deze resten zal zich niet dieper bevinden dan circa 30 cm beneden het maaiveld. Archeologische sporen worden verwacht in de top van de C-horizont. Organische resten en metaal zullen door de relatief droge en zure bodemomstandigheden slecht zijn geconserveerd. Het complextype en de omvang kunnen niet nader worden gespecificeerd door de beperkte gegevens.

Dat een gebied een middelhoge of hoge archeologische verwachting heeft, betekent niet dat eventuele aanwezige archeologische resten behoudenswaardig zijn. De waarde van archeologische vindplaatsen wordt grotendeels bepaald door de mate waarin grondsporen dan wel vondsten *in situ* bewaard zijn gebleven. Het plangebied is in het verleden in gebruik geweest als agrarisch gebied, akker, weiland, boomgaard, heeft bebouwing gekend (met erf) en is later in gebruik geraakt als sportterrein. Door ploegen/, plant- en rooiwerkzaamheden, bouw- en sloopactiviteiten alsook de aanleg van het sportterrein kunnen eventueel aanwezige archeologische waarden, die vanaf het maaiveld worden verwacht, mogelijk verloren zijn gegaan. Vooral vindplaatsen uit het Paleolithicum en Mesolithicum, die voornamelijk bestaan uit vuursteenstroeringen, zijn erg gevoelig voor verstoringen. Het verploegen/vergraven van de E- en B-horizont kunnen deze vindplaatsen al dermate hebben aangetast dat ze niet meer behoudenswaardig zijn.

### 3 CONCLUSIE EN ADVIES

Doel van het bureauonderzoek is een antwoord te vinden op de vraag wat de gespecificeerde archeologische verwachting voor het plangebied is.

In het hele plangebied kunnen archeologische resten voorkomen uit alle archeologische perioden en de kans daarop is middelhoog tot hoog. Gezien de mogelijke ligging 200 meter ten noorden van een beekdal is de verwachting middelhoog voor resten uit de perioden Paleolithicum en Mesolithicum. De waarschijnlijke ligging van het plangebied op dekzandwelingen en de mogelijke aanwezigheid van een grafveld uit de Bronstijd-IJzertijd direct ten zuiden van het plangebied geeft het plangebied een hoge verwachting voor resten uit de perioden Neolithicum tot en met Vroege-Middeleeuwen. Het plangebied ligt aan doorgaande wegen en op de oudste kaarten staat bebouwing aan de noordoostzijde van het plangebied. Daarnaast is het ook landschappelijk geschikt in de perioden Late-Middeleeuwen tot en met Nieuwe tijd waardoor het een hoge verwachting krijgt voor deze perioden.

---

<sup>37</sup> Renes, 1999.

Gezien de in dit bureauonderzoek opgestelde archeologische verwachting is binnen het plangebied vervolgonderzoek noodzakelijk om deze te toetsen (zie figuur 10). Het vervolgonderzoek voor een groot deel van het plangebied kan het beste worden uitgevoerd in de vorm van een Inventariserend veldonderzoek, verkennend booronderzoek. Gezien de aanwezigheid van een historisch erf aan de noordoostzijde van het plangebied kan hier het beste een karterend en waarderend proefsleuvenonderzoek worden uitgevoerd.

Gezien de omvang van het plangebied en de aanwezigheid van een hoge zwarte enkeerdgrond is in dit stadium voor een groot deel van het plangebied de meest geschikte onderzoeksmethode een verkennend booronderzoek. Verspreid in het plangebied dienen boringen te worden gezet met als doel om inzicht te krijgen in de toestand van het bodemprofiel. Tevens dient gekeken te worden naar de aanwezigheid van mogelijke vegetatie- en/of cultuurlagen, die zichtbaar zijn als bodemverkleuringen. Door middel van het verkennend booronderzoek dient te worden vastgesteld of er binnen het plangebied archeologische resten in situ te verwachten zijn.

Gezien de ligging van de noordoostzijde van het plangebied in een historisch erf is in dit stadium, voort dit deel van het plangebied, de meest geschikte onderzoeksmethode een karterend en waarderend proefsleuvenonderzoek. Booronderzoeken zijn in historische kernen minder geschikt gezien de grote kans op het voorkomen van puinlagen die aan historische bebouwing toegeschreven kunnen worden. Bij een proefsleuvenonderzoek dienen verspreid over het plangebied sleuven gegraven te worden met als doel om eventuele archeologische waarden te karteren en waarderen. Voor dit onderzoek dient een door de bevoegde overheid goedgekeurd Programma van Eisen te zijn opgesteld waarin is vastgelegd waaraan het onderzoek moet voldoen.

Bovenstaand advies is van Econsultancy. De resultaten van onderhavig onderzoek dienen te worden beoordeeld door de bevoegde overheid (gemeente Venray). De bevoegde overheid neemt vervolgens een besluit.

## LITERATUUR

- Amersfoort, H. & P.H. Kamphuis, 1990: *Mei 1940. De strijd op Nederlands grondgebied*. 's- Gravenhage.
- Berendsen, H.J.A., 2008: *Fysische Geografie van Nederland, deel 1: De vorming van het land. Inleiding in de geologie en de geomorfologie*. Van Gorcum, Assen.
- Doesburg, J. van, M. de Boer, J. Deeben, B.J. Groenewoudt en T. de Groot (red.), 2007: *Essen in zicht. Essen en plaggendekken in Nederland: onderzoek en beleid*. Amersfoort.
- Exaltus, R. & J. Orbons, 2009: *Leunseweg, Venray. Gemeente Venray. Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O); Bureauonderzoek Verkennend en karterend booronderzoek*. ArcheoPro Archeologisch rapport Nr 913. Maastricht.
- Horst, J. ter, 2016: *Vooronderzoek N270 via Venray – fase 1. Rapport 1762131-VO-02*. Heijen
- Jong, L. de, 1969-1994: *Het Koninkrijk der Nederlanden in de Tweede Wereldoorlog*. 's- Gravenhage.
- Klep C. & B. Schoenmaker, 1995: *De Bevrijding Van Nederland 1944-1945 - Oorlog op de flank*. Den Haag.
- Locher, W.P. & H. de Bakker, 1990: *Bodemkunde van Nederland. Deel 1: Algemene bodemkunde*. Malmberg, Den Bosch.
- Louwe Kooijmans, L.P., P.W. van den Broeke, H. Fokkens, A. van Gijn (red.), 2005: *Nederland in de prehistorie*. Uitgeverij Bert Bakker, Amsterdam.
- Moonen et.al, 2008: *Begrensd verleden; Een archeologische verwachtings- en beleidsadvieskaart en de cultuurhistorische waardenkaart voor de gemeente Venray*. RAAP-rapport 1482, Weesp
- Mulder, E.F.J. de, M.C. Geluk, I.L. Ritsema, W.E. Westerhoff, T.E. Wong, 2003: *De ondergrond van Nederland*. Wolters-Noordhoff, Groningen.
- RAAP, 2011: *Actualisatie verwachtingskaart en opstellen beleidskaart met bijbehorende beleidsregels*. RAAP Adviesdocument 538, Weesp.
- Reijnders, A.P.M., 2019: *Historisch bodemonderzoek Nieuwbouw "Medisch Centrum" aan de Sportlaan 4 te Venray*. Rapportnummer: E199534.001/TRE. Voerendaal.
- Renes, J., 1999: *Landschappen van Maas en Peel. Een toegepast historisch-geografisch onderzoek in het streekplangebied Noord- en Midden-Limburg*. Eisma, Leeuwarden.
- Stichting voor Bodemkartering, 1968: *Bodemkaart van Nederland, 1:50.000, blad 52 West Venlo*.
- Vossen I. & I. Kaptein, 2007: *Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek t.b.v. uitbreiding sporthal De Wetteling aan de Zuidsingel te Venray*. Archeologische Rapporten Oranjewoud 2007/88. Heerenveen.
- Wageningen Environmental Research, 2017: *Geomorfologische Kaart van Nederland (2017), schaal 1:50.000*.

Zwanenburg G.J., 1990: *En nooit was het stil - Kroniek van een luchtoorlog*. Emmen.

## BRONNEN

Aezal; internetsite, september 2022.

<https://aezel.eu/ontdekken/geografie/minuutplans>

Archeologisch informatiesysteem Archis3, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE), Amersfoort, september 2022/oktober 2024.

<https://archis.cultureelerfgoed.nl>

Atlas Limburg; internetsite, augustus 2022.

<https://portal.prvlimburg.nl/viewer/app/default>

Beeldbank Vrije Universiteit; internetsite, september 2022.

<http://imagebase.ubvu.vu.nl/cdm/compoundobject/collection/krt/id/5629/rec/1>

Bodemloket, internetsite, september 2022.

<http://www.bodemloket.nl>

Dinoloket; internetsite, september 2022.

<http://www.dinoloket.nl/>

Indicatieve kaart Militair Erfgoed; internetsite, september 2022.

<http://www.ikme.nl/>

Kadaster, Basisregistratie Topografie (BRT) (2021) 'TOP25raster'; internetsite, september 2022.

<https://www.nationaalgeoregister.nl/geonetwork/srv/api/records/44061dee-c6cf-4a94-8513-7370867ad32e>.

NGR/Wageningen Environmental Research (2018), 'BRO - Bodemkaart van Nederland 1:50.000' internetsite, september 2022.

<https://nationaalgeoregister.nl/geonetwork/srv/dut/catalog.search;jsessionid=11F26FB095C4D0E1D6AC7C8A4B52D94D#/metadata/ed960299-a147-4c1a-bc57-41ff83a2264f>.

NGR/Wageningen Environmental Research (2019) 'BRO - Geomorfologische Kaart van Nederland 1:50:000', internetsite, september 2022.

<https://nationaalgeoregister.nl/geonetwork/srv/dut/catalog.search#/metadata/459231d0-7379-4f26-a444-7616e1d888f0>.

Provinciaal Omgevingsplan Limburg; internetsite, september 2022.

<https://www.limburg.nl/onderwerpen/cultuur/erfgoed/archeologie/arch-onderzoek/>

PDOK/Rijkswaterstaat (2018) 'Actueel Hoogtebestand Nederland 3 WCS'; internetsite, september 2022.

<https://nationaalgeoregister.nl/geonetwork/srv/dut/catalog.search;jsessionid=46C4686376C42712F153C906C9BEB9CD#/metadata/bfcc588f-9393-4c70-b989-d9e92ac2f493>.

Ruimingskaart; internetsite, september 2022.

<http://www.beobom.nl/ruimingskaart/>

SIKB; internetsite, september 2022.

<https://www.sikb.nl>

Topotijdreis: 200 jaar topografische kaarten; internetsite, september 2022.

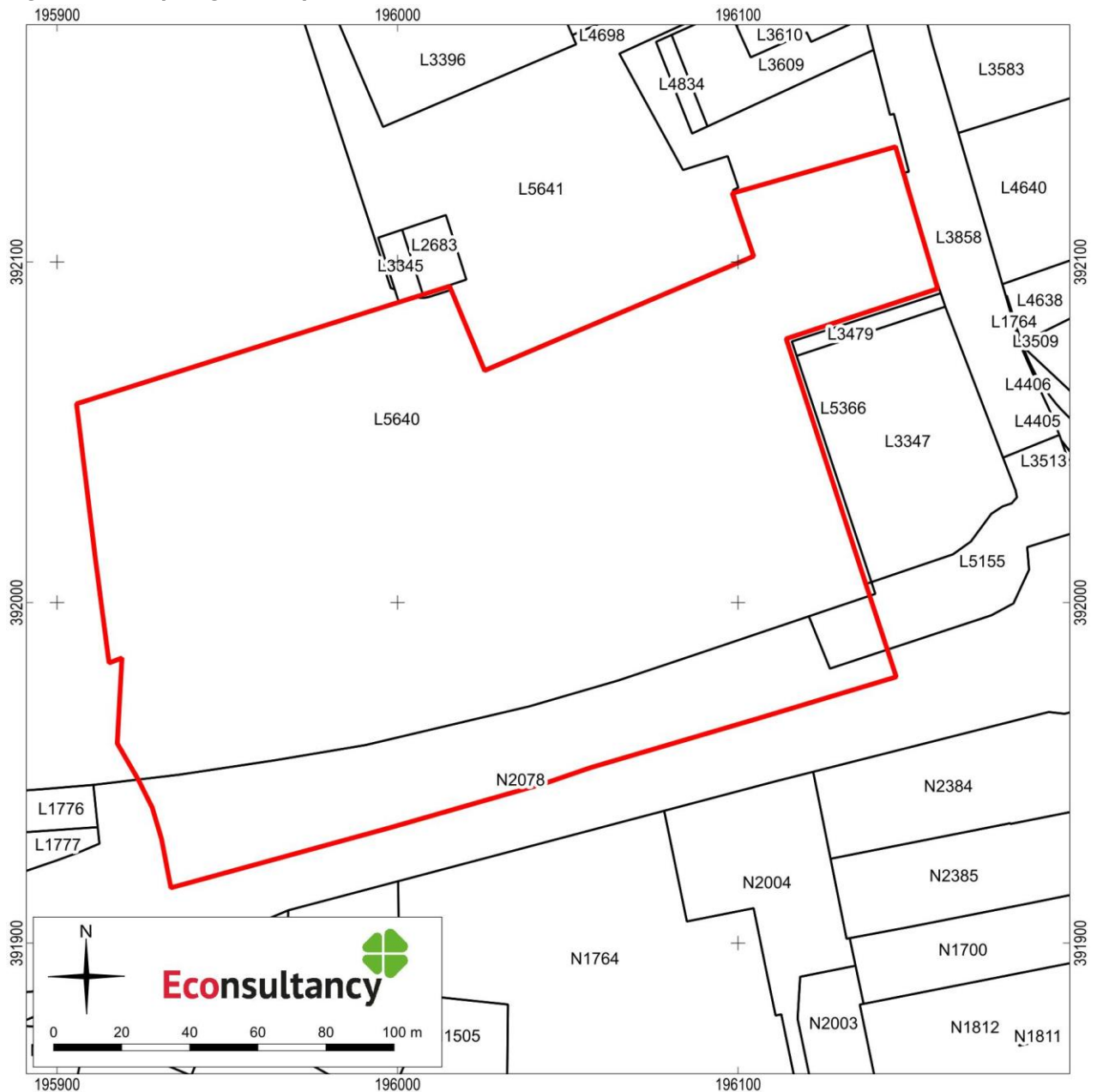
<https://www.topotijdreis.nl>

VEO Bommenkaart; internetsite, september 2022.

<http://www.explosievenopsporing.nl/veo-bommenkaart/>



**Figuur 2. Het plangebied op de kadastrale kaart.**



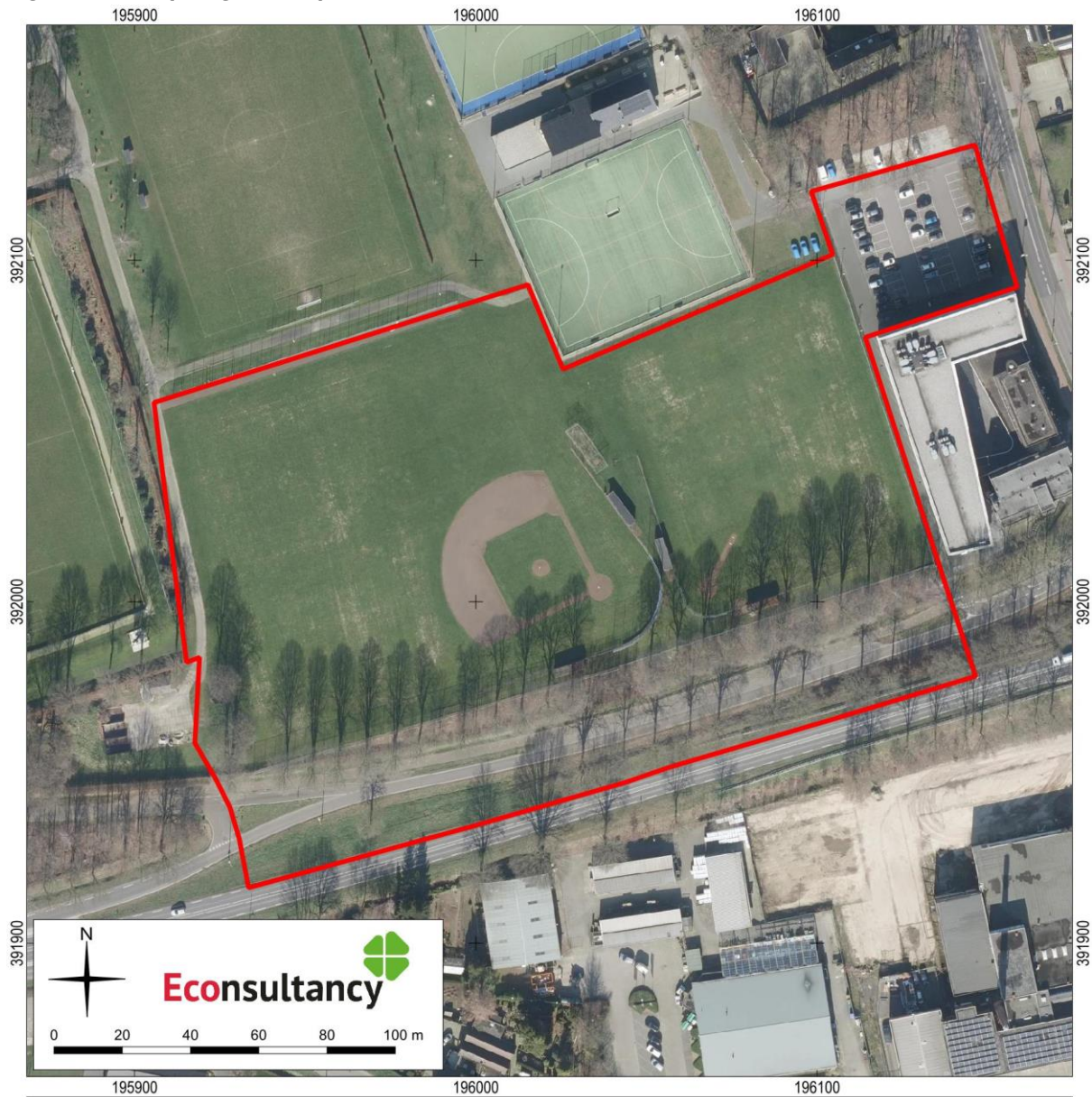
archeologisch bureauonderzoek en verkennend booronderzoek Medisch centrum in Venray, gemeente Venray (10686.003).

Het plangebied op de kadastrale kaart. Bron: Kadaster, BRK/BAG.

**Legenda**

-  plangebied
-  perceel
-  bebouwing

**Figuur 3. Het plangebied op een luchtfoto uit 2020.**



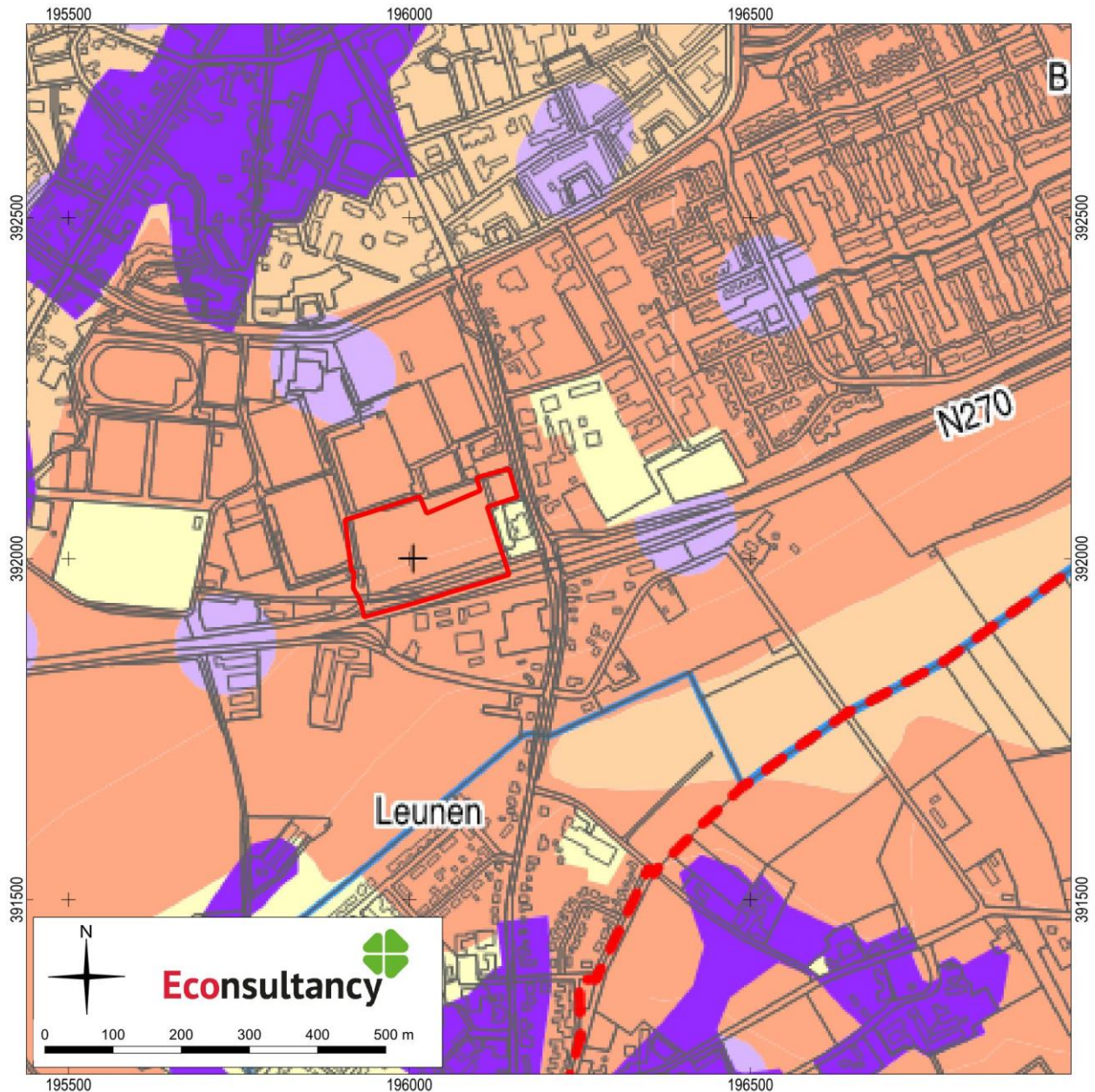
archeologisch bureauonderzoek en verkennend booronderzoek Medisch centrum in Venray, gemeente Venray (10686.003).

Het plangebied op een luchtfoto uit 2020. Bron: Kadaster, Landelijke Voorziening Beeldmateriaal, 2021.

**Legenda**

 plangebied

**Figuur 4. Situering van het plangebied binnen de archeologische verwachtingskaart van de gemeente Venray.**



archeologisch bureauonderzoek en verkennend booronderzoek Medisch centrum in Venray, gemeente Venray (10686.003).

Archeologische verwachtingskaart van de gemeente Venray. Bron: RAAP, 2011.

archeologisch bureauonderzoek en verkennend booronderzoek Medisch centrum in Venray, gemeente Venray (10686.003).

Legenda bij de archeologische verwachtingskaart van de gemeente Venray. Bron: RAAP, 2011.

#### Legenda

 plangebied

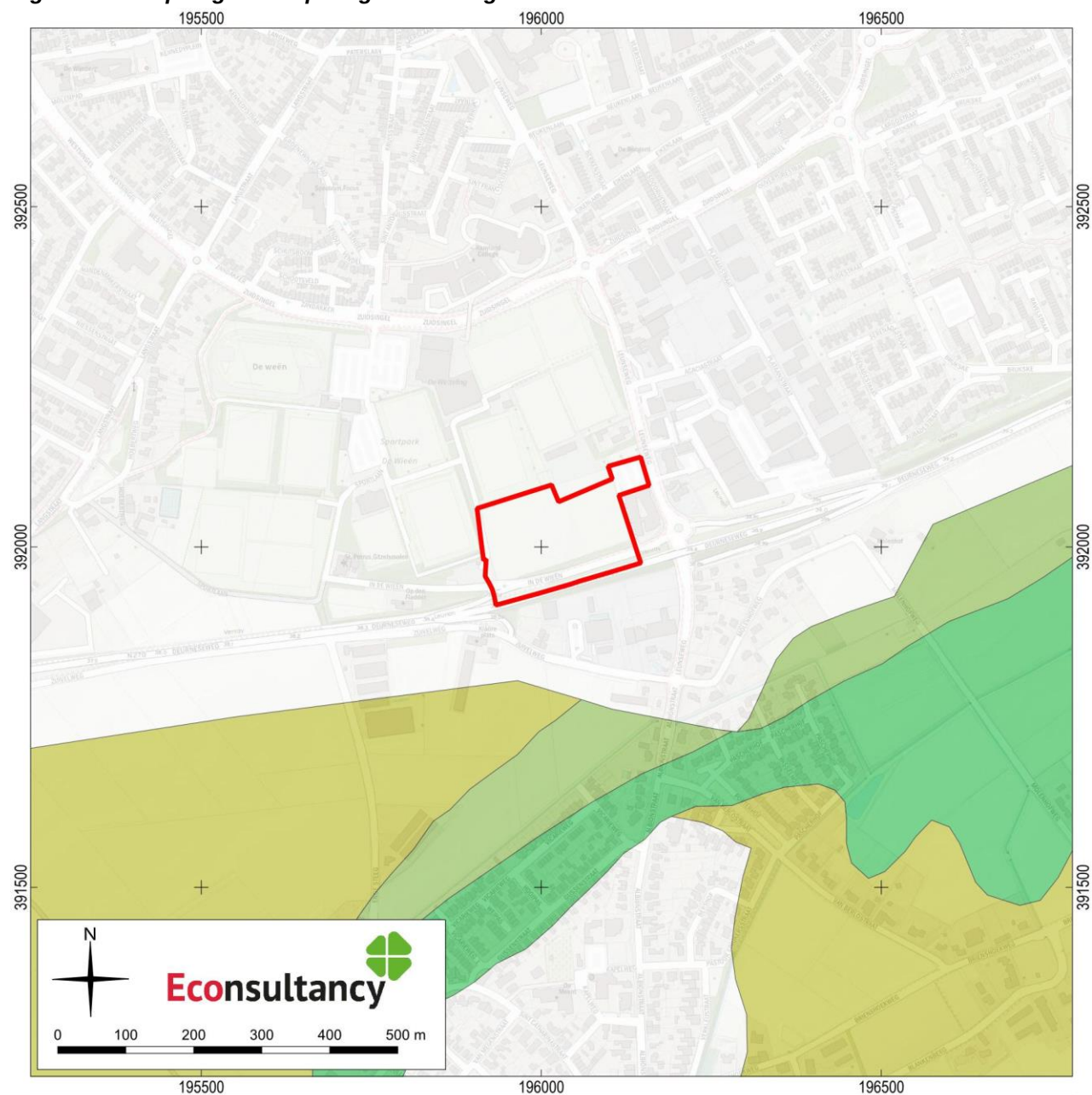
#### subkop

|                                                                                   |             |                                                                                                      |
|-----------------------------------------------------------------------------------|-------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  | Categorie 1 | Rijksbeschermde monumenten                                                                           |
|  | Categorie 2 | Monumenten van zeer hoge waarde en monumenten die betrekking hebben op de historische kernen         |
|  | Categorie 3 | Overige monumenten en de bufferzone rondom de bekende vindplaatsen (waarenmingen en vondstmeldingen) |
|  | Categorie 4 | Droge en natte gebieden met een hoge verwachting                                                     |
|  | Categorie 5 | Droge en natte gebieden met een middelhoge verwachting                                               |
|  | Categorie 6 | Droge en natte gebieden met een onbekende verwachting                                                |
|  | Categorie 7 | Droge en natte gebieden met een lage verwachting, vrijgegeven en verstoorde gebieden                 |

#### overig

-  Provinciaal aandachtsgebied
-  waterloop
-  gemeentegrens

**Figuur 5. Het plangebied op de geomorfologische kaart.**



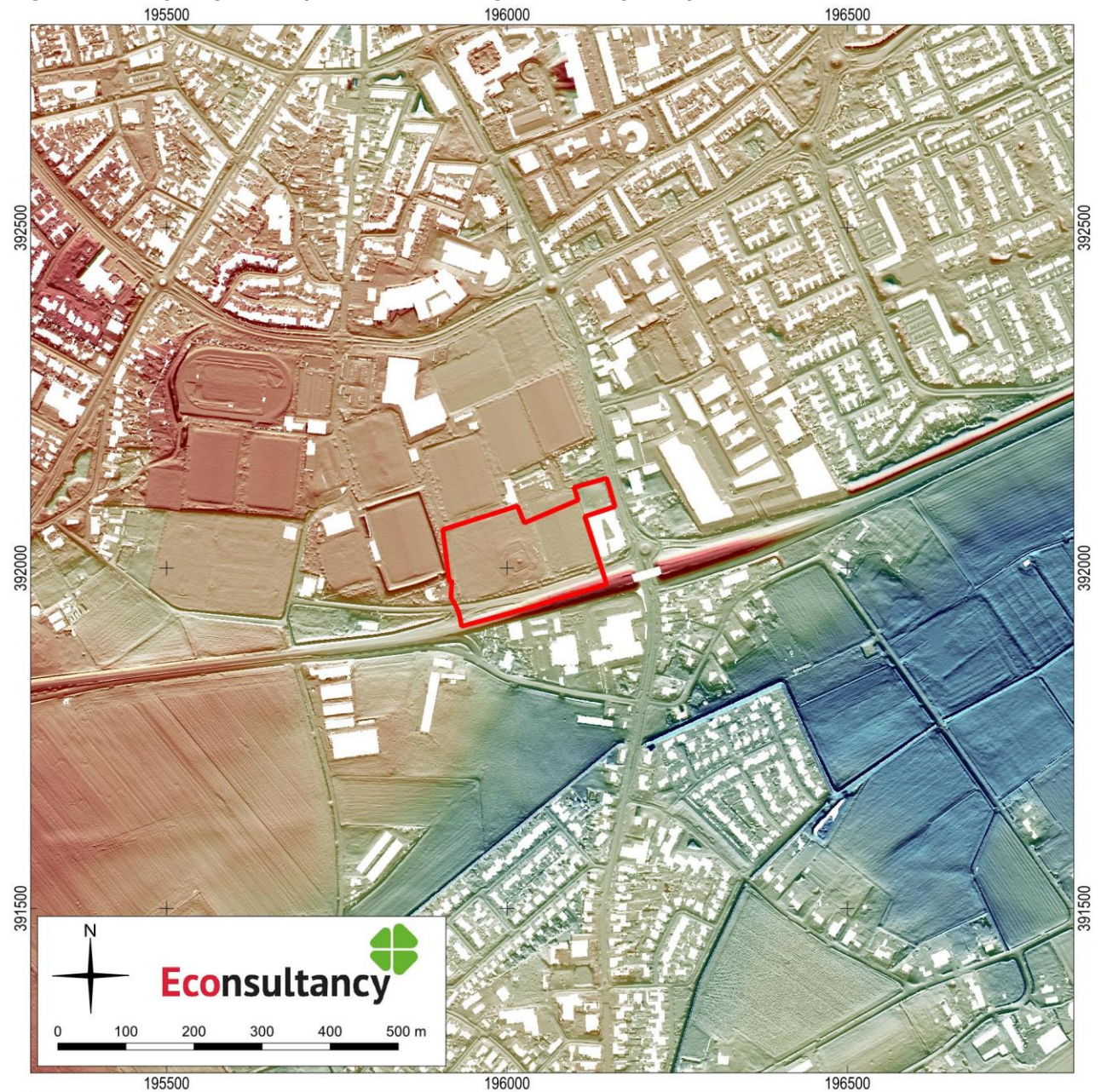
archeologisch bureauonderzoek en verkennend booronderzoek Medisch centrum in Venray, gemeente Venray (10686.003).

Het plangebied op de Geomorfologische kaart 1: 50.000 van Nederland. Bron: NGR/Wageningen Environmental Research, 2019.

**Legenda**

- plangebied
- geomorfologische kaart
- Glooiing van beekdalzijde
- Dekzandwelingen
- Beekdalbodem

**Figuur 6. Het plangebied op het actueel hoogtebestand (AHN3).**



archeologisch bureauonderzoek en verkennend booronderzoek Medisch centrum in Venray, gemeente Venray (10686.003).

Het plangebied op het actueel hoogtebestand (AHN3). Bron: PDOK/Rijkswaterstaat.

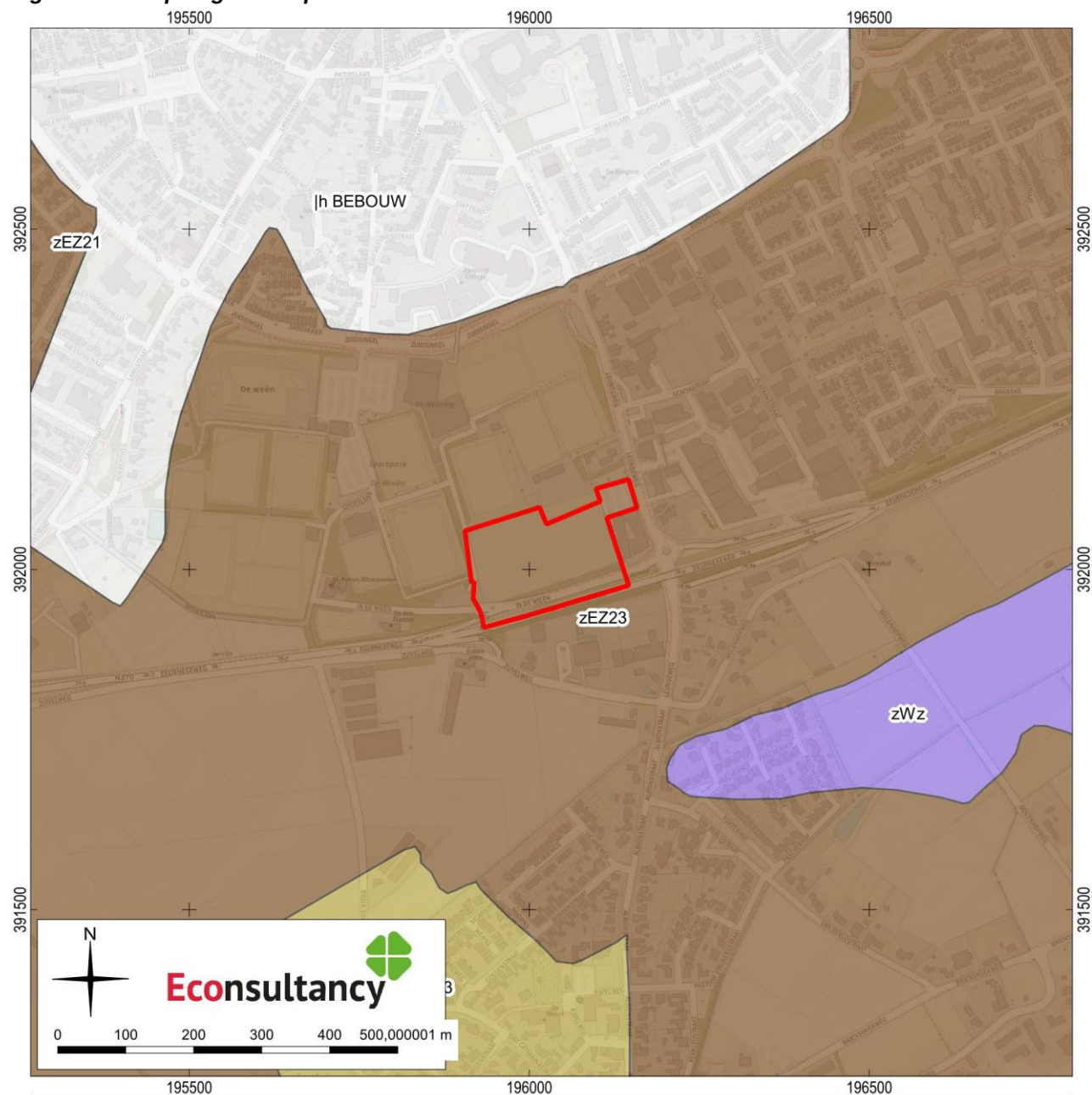
**Legenda**

plangebied

**AHN3**

- 20.67
- 22.33
- 23.99
- 25.64
- 27.3
- 28.95

**Figuur 7. Het plangebied op de bodemkaart.**



archeologisch bureauonderzoek en verkennend booronderzoek Medisch centrum in Venray, gemeente Venray (10686.003).

Het plangebied op de bodemkaart. Bron: NGR/Wageningen Environmental Research, 2018.

**Legenda**

  plangebied

**Bodemkaart**

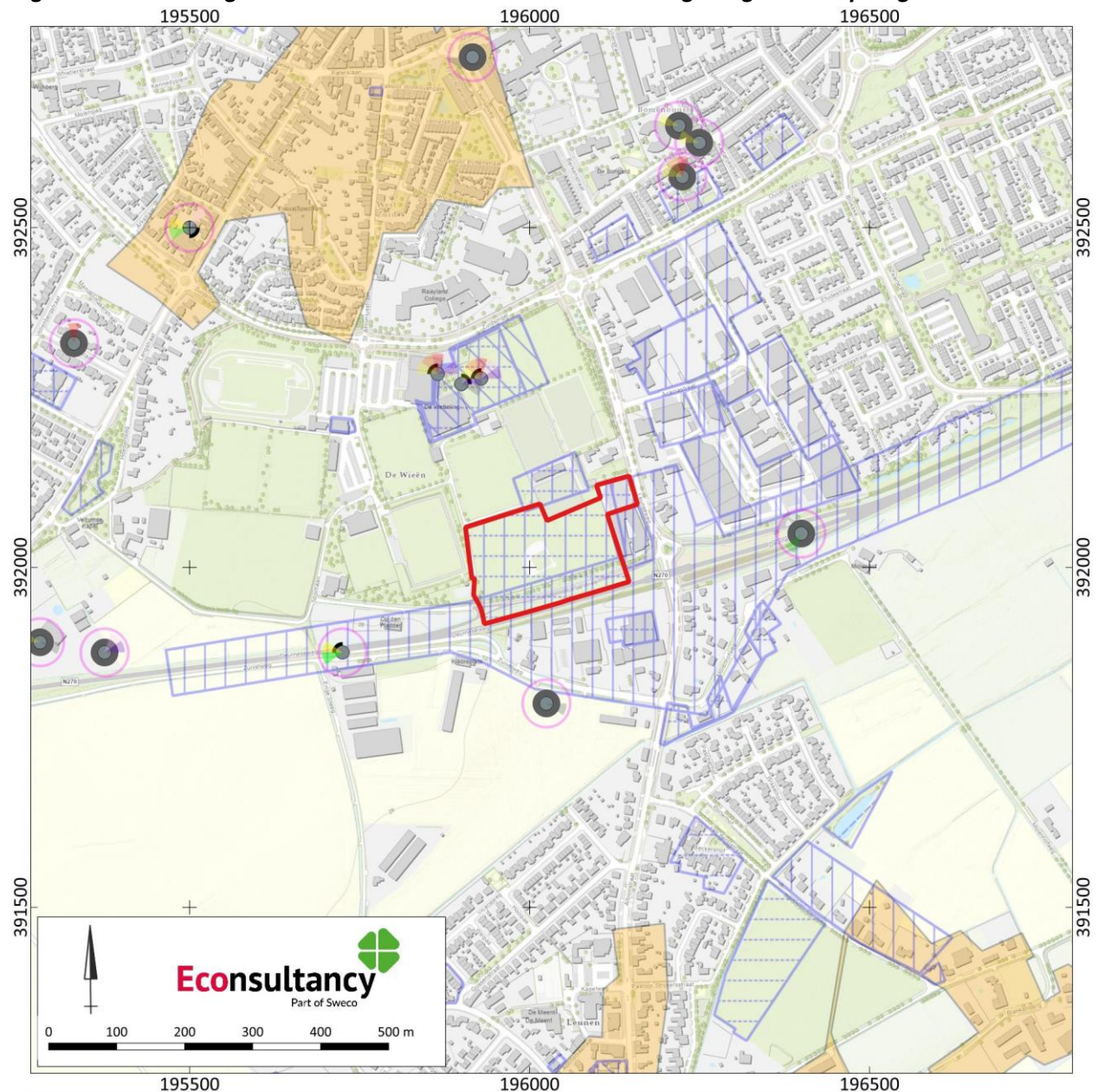
bebouwing

veldpodzolgronden

hoge zwarte enkeerdgronden

moerige eerdgronden

**Figuur 8. Archeologische waarden en onderzoeken in de omgeving van het plangebied.**



archeologisch bureauonderzoek en verkennend booronderzoek Medisch centrum in Venray, gemeente Venray (10686.003).

Archeologische waarden en onderzoeken in de omgeving van het plangebied. Bron: ARCHIS3/AMK.

archeologisch bureauonderzoek en verkennend booronderzoek Medisch centrum in Venray, gemeente Venray (10686.003).

Legenda bij de archeologische waarden- en onderzoekenkaart. Bron: ARCHIS3/AMK.

#### Legenda

 Plangebied

AMK-terreinen

Onderzoeken

 vondstmelding

AMK

 Terrein van archeologische waarde

 Terrein van hoge archeologische waarde

 Terrein van zeer hoge archeologische waarde

 Terrein van zeer hoge archeologische waarde, beschermd

complexen

 Nieuwe tijd

 Late Middeleeuwen

 Vroege Middeleeuwen

 Romeinse tijd

 IJzertijd

 Bronstijd

 Neolithicum

 Mesolithicum

 Paleolithicum

 geen/brede datering

complextype

 bewoning (inc. verdediging)

 economie en infrastructuur

 begraving

 rituelen

 onbepaald

grondsporen

 Nieuwe tijd

 Late Middeleeuwen

 Vroege Middeleeuwen

 Romeinse tijd

 IJzertijd

 Bronstijd

 Neolithicum

 Mesolithicum

 Paleolithicum

 geen/brede datering

Luchtfoto Actueel Ortho HR

onderzoeksmeldingen

 bureauonderzoek

 booronderzoek

 proefsleuven

 opgraving

 begeleiding



vondsten

 Nieuwe tijd

 Late Middeleeuwen

 Vroege Middeleeuwen

 Romeinse tijd

 IJzertijd

 Bronstijd

 Neolithicum

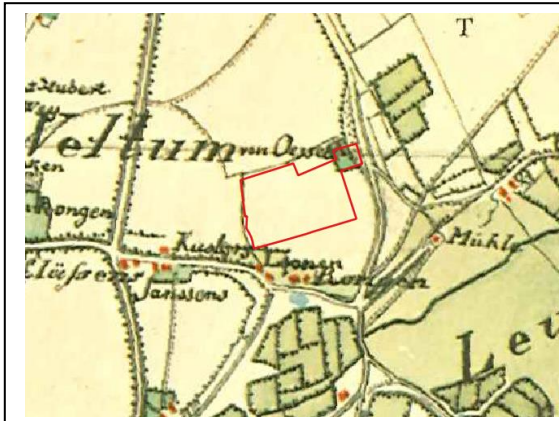
 Mesolithicum

 Paleolithicum

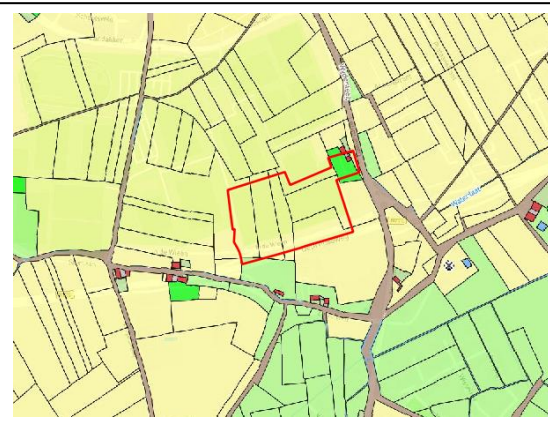
 geen/brede datering

 vondstlocaties\_punt

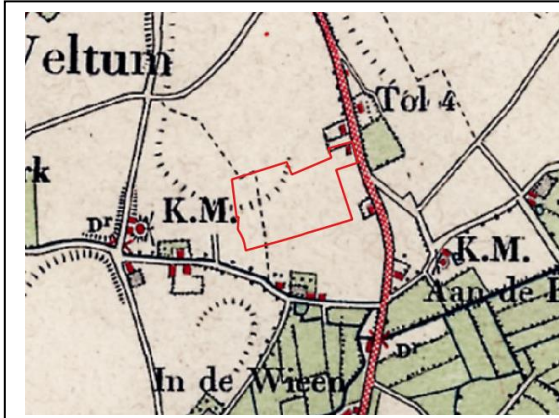
**Figuur 9. Het plangebied op historische kaarten.**



Situatie 1819 (bron: Beeldbank Vrije Universiteit)



Situatie 1821 (bron: Aezel)



Situatie 1895 (bron: Topotijdreis)



Situatie 1923 (bron: Topotijdreis)



Situatie 1936 (bron: Topotijdreis)



Situatie 1967 (bron: Topotijdreis)

medisch centrum te Venray.

Het plangebied op historische kaarten.

Legenda

Plangebied

**Figuur 10. Advieskaart**



archeologisch bureauonderzoek en verkennend booronderzoek Medisch centrum in Venray, gemeente Venray (10686.003).

Advieskaart. Bron: Kadaster, Landelijke Voorziening Beeldmateriaal, 2021.

**Legenda**

- plangebied
- Advies proefsleuven
- Advies verkennend booronderzoek

## Bijlage 1 Overzicht geologische en archeologische tijdvakken

| Ouderdom<br>in jaren                                                                                                                                        | Chronostratigrafie |                             |                       |                                    |                      | MIS                 | Lithostratigrafie                                                   |  |                     |                      |                          |  |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------|-----------------------------|-----------------------|------------------------------------|----------------------|---------------------|---------------------------------------------------------------------|--|---------------------|----------------------|--------------------------|--|
| 11.755<br>12.745<br>13.675<br>14.025<br>15.700<br>29.000<br>50.000<br>75.000<br>115.000<br>130.000<br>370.000<br>410.000<br>475.000<br>850.000<br>2.600.000 | Kwartair           | Laat                        | Pleistoceen           | Holoceen                           |                      | 1                   | Formaties: Naaldwijk (marien), Nieuwkoop (veen), Echteld (fluviaal) |  | Formatie van Bortel | Formatie van Beegden |                          |  |
|                                                                                                                                                             |                    |                             |                       | Laat-Weichselien (Laat-Glaciaal)   | Late Dryas (koud)    | 2                   | Formatie van Kreftenheye                                            |  |                     |                      |                          |  |
|                                                                                                                                                             |                    |                             |                       |                                    | Allerød (warm)       |                     |                                                                     |  |                     |                      |                          |  |
|                                                                                                                                                             |                    |                             |                       |                                    | Vroege Dryas (koud)  |                     |                                                                     |  |                     |                      |                          |  |
|                                                                                                                                                             |                    |                             |                       |                                    | Bølling (warm)       |                     |                                                                     |  |                     |                      |                          |  |
|                                                                                                                                                             |                    |                             |                       |                                    | Laat-Pleniglaciaal   |                     |                                                                     |  |                     |                      | 3                        |  |
|                                                                                                                                                             |                    |                             |                       | Midden-Weichselien (Pleniglaciaal) | Midden-Pleniglaciaal |                     |                                                                     |  |                     |                      |                          |  |
|                                                                                                                                                             |                    |                             |                       | Vroeg-Pleniglaciaal                | 4                    |                     |                                                                     |  |                     |                      |                          |  |
|                                                                                                                                                             |                    |                             |                       | Vroeg-Weichselien (Vroeg-Glaciaal) |                      | 5a                  |                                                                     |  |                     |                      | Formatie van Kreftenheye |  |
|                                                                                                                                                             |                    |                             |                       | 5b                                 |                      |                     |                                                                     |  |                     |                      |                          |  |
|                                                                                                                                                             |                    | 5c                          |                       |                                    |                      |                     |                                                                     |  |                     |                      |                          |  |
|                                                                                                                                                             |                    | 5d                          |                       |                                    |                      |                     |                                                                     |  |                     |                      |                          |  |
|                                                                                                                                                             |                    | Eemien (warme periode)      |                       | 5e                                 | Eem Formatie         |                     |                                                                     |  |                     |                      |                          |  |
|                                                                                                                                                             |                    | Saalien (ijstijd)           |                       | 6                                  | Formatie van Urk     | Formatie van Drente |                                                                     |  |                     |                      |                          |  |
|                                                                                                                                                             |                    | Holsteinien (warme periode) |                       |                                    |                      |                     |                                                                     |  |                     |                      |                          |  |
| Elsterien (ijstijd)                                                                                                                                         |                    |                             |                       |                                    |                      |                     |                                                                     |  |                     |                      |                          |  |
| Cromerien (warme periode)                                                                                                                                   |                    |                             | Formatie van Sterksel |                                    |                      |                     |                                                                     |  |                     |                      |                          |  |
| Pre-Cromerien                                                                                                                                               |                    |                             |                       |                                    |                      |                     |                                                                     |  |                     |                      |                          |  |

| Cal. jaren<br>v/n Chr. | <sup>14</sup> C jaren | Chronostratigrafie    |                                       | Pollen<br>zones | Vegetatie                                                                                                      | Archeologische<br>perioden |
|------------------------|-----------------------|-----------------------|---------------------------------------|-----------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------|
| 1950                   | 0                     | Laat                  | Subatlanticum<br>koeler<br>vochtiger  | Vb2             | Loofbos<br>eik en hazelaar<br>overheersen<br>haagbeuk<br>veel cultuurplanten<br>rogge, boekweit,<br>korenbloem | Nieuwe tijd                |
| 1500                   |                       |                       |                                       | Vb1             |                                                                                                                | Middeleeuwen               |
| 450                    |                       |                       |                                       | Va              |                                                                                                                | Romeinse tijd              |
| 0                      |                       | Midden                | Subboreaal<br>koeler<br>droger        | IVb             | Loofbos<br>eik en hazelaar<br>overheersen<br>beuk>1% invloed<br>landbouw<br>(granen)                           | IJzertijd                  |
| 12                     |                       |                       |                                       | IVa             |                                                                                                                | Bronstijd                  |
| 800                    | 815                   |                       |                                       |                 |                                                                                                                | Neolithicum                |
| 2000                   | 2650                  | Vroeg                 | Atlanticum<br>warm<br>vochtig         | III             | Loofbos<br>eik, els en hazelaar<br>overheersen<br>in zuiden speelt<br>linde een grote rol                      | Mesolithicum               |
| 3755                   | 5000                  |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
| 4900                   |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
| 5300                   |                       | Laat-Pleistoceen      | Boreaal<br>warmer                     | II              | den overheerst<br>hazelaar, eik, iep,<br>linde, es                                                             | Laat-Paleolithicum         |
| 7020                   | 8000                  |                       |                                       | I               |                                                                                                                |                            |
| 8240                   | 9000                  |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
| 8800                   |                       | Weichselien (ijstijd) | Preboreaal<br>warmer                  |                 | eerst berk en later<br>den overheersend                                                                        | Midden-Paleolithicum       |
| 11.755                 | 10.150                |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
| 12.745                 | 10.800                |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
| 13.675                 | 11.800                | Midden-Pleistoceen    | Late Dryas                            | LW III          | parklandschap                                                                                                  | Laat-Paleolithicum         |
| 14.025                 | 12.000                |                       |                                       | LW II           |                                                                                                                |                            |
| 15.700                 | 13.000                |                       |                                       | LW I            |                                                                                                                |                            |
|                        |                       | Weichselien (ijstijd) | Vroege Dryas                          |                 | open<br>parklandschap<br>open vegetatie met<br>kruiden en<br>berkenbomen                                       | Laat-Paleolithicum         |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       | Weichselien (ijstijd) | Bølling                               |                 | open<br>parklandschap<br>open vegetatie met<br>kruiden en<br>berkenbomen                                       | Laat-Paleolithicum         |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       | Weichselien (ijstijd) | Midden-Weichselien<br>(Pleniglaciaal) |                 | perioden met een<br>poolwoestijn en<br>perioden met een<br>toendra                                             | Midden-Paleolithicum       |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       | Weichselien (ijstijd) | Vroeg-Weichselien<br>(Vroeg-Glaciaal) |                 | perioden met bos<br>en perioden met<br>een subarctisch<br>open landschap                                       | Midden-Paleolithicum       |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       | Weichselien (ijstijd) | Eemien<br>(warme periode)             |                 | loofbos                                                                                                        | Midden-Paleolithicum       |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       | Midden-Pleistoceen    | Saalien (ijstijd)                     |                 |                                                                                                                | Vroeg-Paleolithicum        |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       | Midden-Pleistoceen    |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       | Midden-Pleistoceen    |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       | Midden-Pleistoceen    |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       | Midden-Pleistoceen    |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       | Midden-Pleistoceen    |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       | Midden-Pleistoceen    |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       | Midden-Pleistoceen    |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       | Midden-Pleistoceen    |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       | Midden-Pleistoceen    |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       | Midden-Pleistoceen    |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       | Midden-Pleistoceen    |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       | Midden-Pleistoceen    |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       | Midden-Pleistoceen    |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       | Midden-Pleistoceen    |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       | Midden-Pleistoceen    |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       | Midden-Pleistoceen    |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       | Midden-Pleistoceen    |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       | Midden-Pleistoceen    |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       | Midden-Pleistoceen    |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       | Midden-Pleistoceen    |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       | Midden-Pleistoceen    |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       | Midden-Pleistoceen    |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       | Midden-Pleistoceen    |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       | Midden-Pleistoceen    |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       | Midden-Pleistoceen    |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       | Midden-Pleistoceen    |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       | Midden-Pleistoceen    |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       | Midden-Pleistoceen    |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       | Midden-Pleistoceen    |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       | Midden-Pleistoceen    |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       | Midden-Pleistoceen    |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       | Midden-Pleistoceen    |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       | Midden-Pleistoceen    |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       | Midden-Pleistoceen    |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       | Midden-Pleistoceen    |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       | Midden-Pleistoceen    |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       | Midden-Pleistoceen    |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       | Midden-Pleistoceen    |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       | Midden-Pleistoceen    |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       |                       |                                       |                 |                                                                                                                |                            |
|                        |                       | Midden-Pleistoceen    |                                       |                 |                                                                                                                |                            |

## Bijlage 2 AMK-terreinen

| AMK nr. | Locatie                                                                                                         | Datering                                   | Waarde en omschrijving                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|---------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 16277   | 445 meter ten noorden van het plangebied<br>Venray te Venray<br>Gemeente Venray<br>Coördinaat: 195764/393128    | <i>Middeleeuwen laat -<br/>Nieuwe tijd</i> | Complex: Stad<br>Waarde: Terrein van hoge archeologische waarde<br>Terrein met de oude stadskern van Venray. Op de AMK zijn historische dorpskernen en clusters oude bebouwing als gebieden van hoge archeologische waarde aangegeven. Dit is op grond van het belang van deze locaties, waar de wortels van de huidige dorpen of steden kunnen liggen. De begrenzing van deze kernen is gebaseerd op 19 <sup>e</sup> -eeuwse en vroeg 20 <sup>e</sup> -eeuwse kaarten. Binnen deze contouren kunnen in de bodem resten van vroegmoderne en waarschijnlijk ook van laatmiddeleeuwse (vanaf circa 1300 AD) bewoning aangetroffen worden. Ook sporen van oudere bewoning kunnen aanwezig zijn. Bedacht dient echter te worden dat de bewoning in de Vroege- en Volle-Middeleeuwen (tot circa 1300 AD) een meer dynamisch karakter gehad kan hebben en dat de plaats en grens ervan niet perse hoeft samen te vallen met die van de latere bewoning.         |
| 16266   | 485 meter ten zuidoosten van het plangebied<br>Leunen te Leunen<br>Gemeente Venray<br>Coördinaat: 196382/391254 | <i>Middeleeuwen laat -<br/>Nieuwe tijd</i> | Complex: Nederzetting<br>Waarde: Terrein van hoge archeologische waarde<br>Terrein met de oude dorpskern van Leunen. Op de AMK zijn historische dorpskernen en clusters oude bebouwing als gebieden van hoge archeologische waarde aangegeven. Dit is op grond van het belang van deze locaties, waar de wortels van de huidige dorpen of steden kunnen liggen. De begrenzing van deze kernen is gebaseerd op 19 <sup>e</sup> -eeuwse en vroeg 20 <sup>e</sup> -eeuwse kaarten. Binnen deze contouren kunnen in de bodem resten van vroegmoderne en waarschijnlijk ook van laatmiddeleeuwse (vanaf circa 1300 AD) bewoning aangetroffen worden. Ook sporen van oudere bewoning kunnen aanwezig zijn. Bedacht dient echter te worden dat de bewoning in de Vroege- en Volle-Middeleeuwen (tot circa 1300 AD) een meer dynamisch karakter gehad kan hebben en dat de plaats en grens ervan niet perse hoeft samen te vallen met die van de latere bewoning. |

## Bijlage 3 Onderzoeksmeldingen

| Zaaknummer (OM-nummer) | Locatie                                                                                                            | Aard, uitvoerder en resultaten van het onderzoek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 4578991100             | Zuidelijk deel plangebied ligt er in te Venray<br>Gemeente Venray<br>Coördinaat: 197704/392582                     | Type onderzoek: booronderzoek<br>Uitvoerder: Antea Group Archeologie<br>Datum: 2017-11-11<br>Resultaat:<br>Geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van een archeologische vindplaats.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| 3293300100             | Direct ten noorden van het plangebied te Venray<br>Gemeente Venray<br>Coördinaat: 196032/392122                    | Type onderzoek: bureauonderzoek<br>Uitvoerder: Econsultancy BV<br>Datum: 2015-07-13<br>Resultaat:<br>Volgens de opgestelde gespecificeerde archeologische verwachting ligt het plangebied op het zuidelijke deel van een dekzandrug, wat met name voor landbouwers een gunstige vestigingslocatie is geweest. De archeologische verwachting voor het Laat-Paleolithicum en het Mesolithicum is laag. De archeologische verwachting voor het Neolithicum, de Bronstijd, IJzertijd, Romeinse tijd en Middeleeuwen en de Nieuwe tijd is hoog.                                                                                                                                                                                                                                                         |
| 3293309100             | Direct ten noorden van het plangebied te Venray<br>Gemeente Venray<br>Coördinaat: 196032/392122                    | Type onderzoek: booronderzoek<br>Uitvoerder: Econsultancy BV<br>Datum: 2015-07-14<br>Resultaat:<br>Op basis van de aangetroffen verstoorte bodemprofielen kan worden geconcludeerd dat archeologische waarden niet meer in situ worden verwacht. De gespecificeerde archeologische verwachting, zoals die is weergegeven tijdens het bureauonderzoek, is door het booronderzoek bijgesteld naar laag voor alle perioden.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| 2232646100 (33457)     | Direct ten oosten van het plangebied te Venray<br>Gemeente Venray<br>Coördinaat: 196147/392056                     | Type onderzoek: booronderzoek<br>Uitvoerder: Archeopro<br>Datum: 2009-02-17<br>Resultaat:<br>Nergens binnen het plangebied zijn archeologische indicatoren aangetroffen. In verband met de tot grote diepte verstoorte bodem en het ontbreken van archeologische indicatoren, geven de resultaten van het onderzoek geen aanleiding om archeologisch vervolgonderzoek te adviseren. Evenmin zijn tijdens het onderzoek archeologische resten aangetroffen waarmee tijdens de verdere planvorming of bij de uitvoering van de geplande werkzaamheden rekening zou moeten worden gehouden                                                                                                                                                                                                            |
| 2357379100 (50482)     | 45 meter ten zuidoosten van het plangebied te Leunen<br>Gemeente Venray<br>Coördinaat: 196151/391908               | Type onderzoek: bureauonderzoek<br>Uitvoerder: Econsultancy BV<br>Datum: 2012-02-06<br>Resultaat:<br>De archeologische verwachting voor het Laat-Paleolithicum en het Mesolithicum is laag. De archeologische verwachting voor het Neolithicum, de Bronstijd, IJzertijd, Romeinse tijd en Vroege-Middeleeuwen is middelhoog. De archeologische verwachting voor de Late-Middeleeuwen en de Nieuwe tijd is hoog.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| 2357387100 (50483)     | 45 meter ten zuidoosten van het plangebied Leunseweg 22 te Leunen<br>Gemeente Venray<br>Coördinaat: 196151/391908  | Type onderzoek: booronderzoek<br>Uitvoerder: Econsultancy BV<br>Datum: 2012-02-08<br>Resultaat:<br>Het hele plangebied is ontgraven is tot in de C-horizont. Hierdoor is een groot gedeelte van de mogelijke archeologische resten verloren gegaan. Op basis van de waargenomen bodemverstoringen en de aanwezigheid van bebouwing op een deel van de nieuwbouwlocatie, kan worden geconcludeerd dat archeologische waarden niet meer in situ worden verwacht. Op grond van de resultaten van het bureau- en veldonderzoek adviseert Econsultancy om het plangebied vrij te geven.                                                                                                                                                                                                                 |
| 2049198100 (6734)      | 70 meter ten noordoosten van het plangebied Acaciastraat te Venray<br>Gemeente Venray<br>Coördinaat: 196229/392223 | Type onderzoek: booronderzoek<br>Uitvoerder: ADC ArcheoProjecten<br>Datum: 2004-06-23<br>Resultaat:<br>In opdracht van Gemeente Venray wordt een booronderzoek uitgevoerd op de locatie Acaciastraat te Venray. Het terrein ligt op een industrieterrein aan de zuidrand van de stad. Op de locatie zal nieuwbouw ten behoeve van de brandweerkazerne worden gerealiseerd. Aangezien er geen enkele archeologische indicator is aangetroffen, luidt het advies om geen verder archeologisch onderzoek uit te voeren. De uitkomst van het booronderzoek geven blijk van een verstoorte bodem in het plangebied op een diepte variërend tussen 90 en 200 cm onder maaiveld, waarbij het vermoedde esdek dusdanig verstoord is dat de aanwezigheid hiervan niet met zekerheid kon worden vastgesteld. |
| 2050541100 (7050)      | 90 meter ten noordoosten van het plangebied Acaciastraat / Deurneseweg te Venray<br>Gemeente Venray                | Type onderzoek: booronderzoek<br>Uitvoerder: BILAN<br>Datum: 2004-07-06<br>Resultaat:<br>Het plangebied ligt op een esdek in een regio waar waarnemingen uit alle archeologische                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |

|                       |                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|-----------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                       | Coördinaat: 196278/392166                                                                                                     | perioden bekend zijn. In het plangebied zelf werd in het verleden een neolithische vuistbijl gevonden aan de oppervlakte. Het plangebied ligt in een gebied met een hoge archeologische dichtheid naar IJzertijd toe. De Romeinse tijd is minder vertegenwoordigd. Een karterend booronderzoek werd aanbevolen. Er wordt geen vervolgonderzoek aanbevolen. De bodem is in het grootste gedeelte van het plangebied verstoord. Enkel in het centrale gedeelte werd bij vijf boorpunten een relatief onverstoord bodem aangetroffen. In geen enkele boring werd een archeologische laag of een artefact aangetroffen.                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| 2168479100<br>(24316) | 135 meter ten noordwesten van het plangebied<br>Sporthal Zuidsingel te Venray<br>Gemeente Venray<br>Coördinaat: 195925/392274 | Type onderzoek: bureauonderzoek<br>Uitvoerder: Oranjewoud BV<br>Datum: 2007-09-05<br>Resultaat:<br>Aangezien geen vindplaats is aangetroffen kan geen waardering worden uitgesproken noch een selectieadvies worden gegeven.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| 2168487100<br>(24317) | 135 meter ten noordwesten van het plangebied<br>Sporthal Zuidsingel te Venray<br>Gemeente Venray<br>Coördinaat: 195924/392274 | Type onderzoek: booronderzoek<br>Uitvoerder: Oranjewoud BV<br>Datum: 2007-09-06<br>Resultaat:<br>Tijdens het karterend booronderzoek zijn geen vindplaatsen aangetoond. Geadviseerd is geen vervolgonderzoek te laten uitvoeren.<br>Bevoegd gezag (toetsing provincie Limburg) is akkoord met advies (dd. 19-2-2008). Toetsing door SRE: geen instemming met advies. SRE stelt vervolgonderzoek d.m.v. proefsleuven voor.<br>In 3 boringen zijn archeologische indicatoren aangetroffen: 2x aw (LME-NT) en 1x vuursteenfragmentje, onbewerkt. De vondsten zijn afkomstig uit het plaggendeek en naar alle waarschijnlijkheid met bemesting hier terecht gekomen.                                                                                                                                                                                                                                      |
| 2217086100<br>(31280) | 135 meter ten noorden van het plangebied<br>Sporthal De Wetteling te Venray<br>Gemeente Venray<br>Coördinaat: 195940/392284   | Type onderzoek: proefsleuvenonderzoek<br>Uitvoerder: BAAC BV<br>Datum: 2008-10-13<br>Resultaat:<br>Geen nader onderzoek aanbevolen vanwege het ontbreken van archeologische vindplaatsen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| 2336853100<br>(47800) | 180 meter ten zuidoosten van het plangebied<br>Molenhofweg te Leunen<br>Gemeente Venray<br>Coördinaat: 196336/391853          | Type onderzoek: booronderzoek<br>Uitvoerder: Econsultancy BV<br>Datum: 2011-08-04<br>Resultaat:<br>Er is één boring gezet tot een diepte van 1,2 m -mv. De boringen is midden op het plangebied gezet. Volgens de bodemkaart wordt van nature een veldpodzolbodem in het plangebied verwacht. Op basis van het boorprofiel kan worden geconcludeerd dat deze bodem door de (diepe) bodemverstoring niet meer intact in het plangebied aanwezig is. Het bodemprofiel in het plangebied is verstoord tot een diepte van 90 cm mv.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| 2384076100<br>(53937) | 225 meter ten noordwesten van het plangebied<br>Sportlaan te Venray<br>Gemeente Venray<br>Coördinaat: 195725/392210           | Type onderzoek: bureauonderzoek<br>Uitvoerder: Econsultancy BV<br>Datum: 2012-10-02<br>Resultaat:<br>Volgens de opgestelde gespecificeerde archeologische verwachting is de kans op het voorkomen van archeologische resten hoog voor resten vanaf het Neolithicum tot en met de Nieuwe tijd. De archeologische resten worden verwacht onder en in het esdek en in de top van de oorspronkelijke C-horizont. Omdat van archeologische resten uit het Laat-Paleolithicum en Mesolithicum uitsluitend vuurwerkstrooiingen en gebruiksvoorwerpen worden verwacht in de nabijheid van beekdalen is de verwachting dat deze in het plangebied aanwezig zijn laag. Econsultancy adviseert om een inventariserend veldonderzoek uit te voeren door middel van een verkennend booronderzoek, teneinde de op basis van het bureauonderzoek opgestelde gespecificeerde verwachting aan te vullen en te toetsen. |
| 2388856100<br>(54547) | 225 meter ten noordwesten van het plangebied<br>Sportlaan te Venray<br>Gemeente Venray<br>Coördinaat: 195725/392211           | Type onderzoek: booronderzoek<br>Uitvoerder: Econsultancy BV<br>Datum: 2012-11-13<br>Resultaat:<br>Op basis van de waargenomen bodemverstoringen en de afwezigheid van archeologische indicatoren, kan worden geconcludeerd dat archeologische waarden niet meer in situ worden verwacht. Op grond van de resultaten van het bureau- en veldonderzoek adviseert Econsultancy om het plan-gebied vrij te geven.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| 2444801100<br>(61740) | 320 meter ten noorden van het plangebied<br>Zuidsingel te Venray<br>Gemeente Venray<br>Coördinaat: 196237/392548              | Type onderzoek: booronderzoek<br>Uitvoerder: Archeodienst Gelderland BV<br>Datum: 2014-05-21<br>Resultaat:<br>Niet vermeld in Archis (vanwege faillissement uitvoerder).                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| 2117042100<br>(17009) | 370 meter ten zuidoosten van het plangebied<br>Van Berlostraat te Leunen<br>Gemeente Venray<br>Coördinaat: 196260/391578      | Type onderzoek: bureauonderzoek<br>Uitvoerder: Synthebra BV<br>Datum: 2006-02-01<br>Resultaat:<br>Geen vervolgonderzoek omwille van de verstoring van de bodem door de bouw van de champignonkwekerij met bijbehorende verhardingen en het woonhuis. Er werden geen                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |

|                       |                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|-----------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                       |                                                                                                                          | archeologische indicatoren aangetroffen. De provincie Limburg onderschreef het advies.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| 2188445100<br>(27218) | 455 meter ten zuidoosten van het plangebied<br>Korenmolen te Leunen<br>Gemeente Venray<br>Coördinaat: 196481/391642      | Type onderzoek: archeologische begeleiding<br>Uitvoerder: RAAP Archeologisch Adviesbureau<br>Datum: 2006-08-14<br>Resultaat:<br>"Regenwaterbuffer" korenmolen te Leunen.<br>In het vlak zijn een aantal oude beekarmen zichtbaar als een donkere verkleuring van ca. 1.5 meter breed en parallel lopend met de huidige beek, er zijn ook nog sporen van ontwateringsgreppels die ca. 20 centimeter breed zijn en haaks tegen over de beek lopen. Vaag is ook nog te zien over het gehele afgegraven vlak ploegsporen in al deze grondsporen zitten fragmenten van recente datum afvalmaterialen (baksteen, dakpan, aardewerk.) |
| 2215611100<br>(31088) | 475 meter ten zuiden van het plangebied<br>St. Catharinastraat te Leunen<br>Gemeente Venray<br>Coördinaat: 195770/391367 | Type onderzoek: booronderzoek<br>Uitvoerder: SOB Research<br>Datum: 2008-09-23<br>Resultaat:<br>Omdat er uiteindelijk geen grondroerende werkzaamheden plaats zullen vinden, geen verder onderzoek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| 2062376100<br>(9292)  | 495 meter ten zuidoosten van het plangebied<br>Van Berlostraat te Leunen<br>Gemeente Venray<br>Coördinaat: 196515/391478 | Type onderzoek: booronderzoek<br>Uitvoerder: BAAC BV<br>Datum: 2005-02-04<br>Resultaat:<br>De bodem in drie kavels is verstoord tot onder de inspoelingshorizont van het dekzand. Voor deze kavels wordt geen vervolgonderzoek aanbevolen. De bodem in één kavel is onverstoord. Hier ligt een esdek op een dekzandbodem. Vanwege de geringe grootte van de kavel (1350 vierkante meter) wordt een archeologische begeleiding aanbevolen. In geen van de boringen zijn archeologische indicatoren aangetroffen.                                                                                                                |

## Bijlage 4 Vondstmeldingen

| Zaaknummer<br>(Waarnemingsnr.) | Locatie                                                                                                                         | Omschrijving                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|--------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 2879846100                     | 130 meter ten zuiden van het plangebied<br>De Wieen te Leunen<br>Gemeente Venray<br>Coördinaat: 196025/391800                   | <i>Neolithicum - Nieuwe tijd</i> :<br>- fragmenten van keramische vaatwerk                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| 2217086100                     | 195 meter ten noordwesten van het plangebied<br>te Venray<br>Gemeente Venray<br>Coördinaat: 195865/392285                       | <i>IJzertijd</i> :<br>- handgevormd aardewerk<br><br><i>Romeinse tijd</i> :<br>- handgevormd aardewerk<br><br><i>Vroege-Middeleeuwen</i> :<br>- 2 fragmenten van gedraaid aardewerk<br><br><i>Nieuwe tijd</i> :<br>- 5 fragmenten van roodbakkend geglaazuurd aardewerk<br>- 3 fragmenten van industrieel wit (Maastrichts/Regout)                                                                                                       |
| 2168487100                     | 210 meter ten noordwesten van het plangebied<br>Sporthal Zuidsingel te Venray<br>Gemeente Venray<br>Coördinaat: 195900/392270   | <i>Paleolithicum - Bronstijd</i> :<br>- fragment van een vuursteen object,<br><br><i>Late-Middeleeuwen - Nieuwe tijd</i> :<br>- 2 fragmenten van roodbakkend geglaazuurd aardewerk                                                                                                                                                                                                                                                       |
| 2883271100                     | 210 meter ten zuidwesten van het plangebied<br>De Wieen te Leunen<br>Gemeente Venray<br>Coördinaat: 195725/391875               | <i>Bronstijd</i> :<br>- handgevormd aardewerk<br><br><i>Bronstijd - IJzertijd</i> :<br>- handgevormd aardewerk<br>- cultuurlaag                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| 2217086100                     | 225 meter ten noordwesten van het plangebied<br>Sporthal De Wetteling te Venray<br>Gemeente Venray<br>Coördinaat: 195929/392278 | <i>Romeinse tijd</i> :<br>- 3 fragmenten van gedraaid aardewerk<br><br><i>Vroege-Middeleeuwen</i> :<br>- keramische afval<br><br><i>Late-Middeleeuwen</i> :<br>- fragment van grijsbakkend gedraaid aardewerk<br><br><i>Late-Middeleeuwen - Nieuwe tijd</i> :<br>- 3 fragmenten van steengoed<br>- 5 fragmenten van roodbakkend geglaazuurd aardewerk<br><br><i>Nieuwe tijd</i> :<br>- 3 fragmenten van witbakkend geglaazuurd aardewerk |
| 3115221100                     | 240 meter ten oosten van het plangebied<br>te Leunen<br>Gemeente Venray<br>Coördinaat: 196400/392050                            | <i>Neolithicum</i> :<br>- fragment van een vuursteen bijl                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| 3121637100                     | 455 meter ten noorden van het plangebied<br>Venrayse Veld te Venray<br>Gemeente Venray<br>Coördinaat: 196225/392575             | <i>IJzertijd - Romeinse tijd</i> :<br>- handgevormd aardewerk<br><br><i>Vroege-Middeleeuwen</i> :<br>- aardewerk                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| 2883822100                     | 500 meter ten noorden van het plangebied<br>Venrayse Veld te Venray<br>Gemeente Venray<br>Coördinaat: 196250/392625             | <i>IJzertijd</i> :<br>- handgevormd aardewerk                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |

## ***Bijlage 5    Bewoningsgeschiedenis van Nederland***

Als aanvullende informatie wordt hieronder een algemene ontwikkeling van de bewoningsgeschiedenis van Nederland weergegeven.

### **Paleolithicum (tot circa 8800 v. Chr.)**

De vroegste bewoningssporen in Nederland uit deze periode dateren uit de voorlaatste ijstijd, circa 300.000-130.000 jaar geleden. Waarschijnlijk hebben in de koudste fasen van de ijstijden in Nederland geen mensen geleefd. Daarentegen was bewoning in de warmere perioden wel mogelijk. De mensen die hier toen leefden trokken als jagers/vissers/verzamelaars rond in kleine groepen en maakten gebruik van tijdelijke kampementen. Veranderingen in het klimaat zorgden voor een veranderende flora en fauna. Tijdens de koude perioden bestond het groot wild onder meer uit rendieren, mammoeten, paarden en steppewisenten. Vooral op paarden en rendieren werd in het Laat-Paleolithicum intensief jacht gemaakt. Tijdens de warmere perioden werd er onder andere op herten, wilde zwijnen en oerossen gejaagd.

### **Mesolithicum (circa 8800-4900 v. Chr.)**

Rond de overgang van het Pleistoceen naar het Holoceen (circa 9000 v. Chr.) verbeterde het klimaat voor een langdurige periode. De gemiddelde temperatuur steeg, waardoor de variatie in flora en fauna (o.a. bosontwikkeling) toenam. De mens kreeg nu de mogelijkheid om meer gevarieerd te eten: vruchten en andere eetbare gewassen stonden nu vaker op het menu. Doordat de temperatuur steeg, trok het groot wild (met name rendieren) naar het noorden, en maakte plaats voor meer territoriumgebonden klein wild, vogels en vissen. Door deze veranderende leefomstandigheden werd de jachttechniek aangepast. De vuursteen bewerkingstechniek hield met deze ontwikkeling gelijke tred. Er werden kleine vuursteenspitsen vervaardigd die als pijl- en harpoenpunt werden gebruikt. Met de stijging van de temperatuur begon het landijs te smelten en de zeespiegel te stijgen. Het tot dan toe droge Noordzee-Bekken kwam onder water te staan. De groepen jagers/vissers/verzamelaars wisselden nog wel van locatie maar exploiteerden kleinere gebieden. In het voorjaar viste men in de rivieren, tijdens de zomer leefde men voornamelijk langs de kust, waar naast vis en schaaldieren ook zeehonden als voedselbron dienden. In de herfst verzamelde men noten en vruchten, terwijl in de winter op onder meer pelsdieren werd gejaagd.

### **Neolithicum (circa 5300-2000 v. Chr.)**

Aan het begin van deze periode gingen het jagen, vissen en verzamelen een steeds minder belangrijke rol spelen. Men ging nu zelf cultuurgewassen telen en dieren houden bij het kamp. Uit vondsten valt af te leiden dat het om twee groepen mensen gaat, enerzijds kolonisten met een vrijwel agrarische levenswijze, anderzijds om de autochtone mesolitische bevolking die een half agrarische levensstijl erop na gaat houden. Deze verandering ging gepaard met enkele technologische en sociale vernieuwingen zoals: het wonen op een vaste plek in een huis, het gebruik van vaatwerk van (gebakken) klei en de introductie van geslepen stenen dissels en bijlen. De bevolking groeide nu gestaag, mede door de productie van overschotten. Uit het Neolithicum zijn verschillende nu nog zichtbare grafmonumenten bekend, te weten grafkelders, hunebedden en grafheuvels.

### **Bronstijd (circa 2000-800 v. Chr.)**

Het begin van dit tijdvak valt samen met het eerste gebruik van bronzen voorwerpen zoals bijlen. Vuurstenen werktuigen bleven, zij het minder, in gebruik. Het aardewerk uit deze periode is over het algemeen tamelijk zeldzaam. Vuursteenmateriaal uit de Bronstijd is meestal niet goed te onderscheiden van dat uit andere perioden. Lange tijd bleven bronzen voorwerpen zeer schaars binnen Nederlands grondgebied. Door het van nature ontbreken van de benodigde grondstoffen moest het brons worden geïmporteerd en ontstonden er handelscontacten over langere afstanden. Eén en ander had

wel tot gevolg dat er binnen de bevolking grotere verschillen ontstonden door verschillen op basis van bezit. De grafheuveltraditie, die tijdens het Neolithicum haar intrede deed, werd in eerste instantie voortgezet, maar rond 1200 v. Chr. vervangen door begravingen in urnenvelden. Het gaat hier om ingegraven urnen met crematieresten waar overheen kleine heuveltjes werden opgeworpen, omgeven door een greppel. Een Kopertijd voorafgaand aan de Bronstijd wordt in Noordwest-Europa niet onderscheiden, in tegenstelling tot bijvoorbeeld het Middellandse Zeegebied. Wel zijn uit het Laat-Neolithicum koperen voorwerpen bekend.

### **IJzertijd (circa 800-12 v. Chr.)**

In deze periode werden voor het eerst ijzeren voorwerpen vervaardigd. Voor de productie van werktuigen en wapens werd brons vervangen door ijzer. Er ontstond een inheemse ijzerproductie. Het gebruik van vuursteen voor het vervaardigen van werktuigen duurde nog in beperkte mate voort. Ten opzichte van de Bronstijd traden er in de aardewerktraditie geen radicale veranderingen op. Evenals in het Neolithicum en de Bronstijd woonden de mensen in verspreid liggende hoeven ('Einzelhöfe') of in nederzettingen bestaande uit maar enkele huizen; deze werden in een beperkt gebied nogal eens verplaatst. Op de hogere zandgronden ontstonden uitgebreide omwalde akkercomplexen (raatakkers). Opvallend zijn de verschillen in materiële welstand (bezit van metalen voorwerpen), die mogelijk op sociale ongelijkheid duiden. In de zogenaamde vorstengraven uit Zuid Nederland, met daarin luxe, geïmporteerde bijgaven, zijn vermoedelijk lokale of regionale autoriteiten begraven. De meeste begravingen vonden nog immer plaats in urnenvelden. Tijdens de IJzertijd werd het Friese kustgebied gekoloniseerd en ontstonden de eerste terpen.

### **Romeinse tijd (circa 12 v. Chr. - 450 n. Chr.)**

Met de komst van de Romeinen eindigt de prehistorie en begint de geschreven geschiedenis. Aangezien de schriftelijke bronnen slechts een zeer fragmentarisch beeld schetsen, is men toch nog in belangrijke mate aangewezen op de archeologie als informatiebron. Een tijd lang diende het Nederlandse rivierengebied als uitvalsbasis voor veldtochten in het noorden van Germanië. In 47 n. Chr. werd de Rijn definitief als Romeinse rijksgrens ingesteld. Ter controle en verdediging van deze zogenaamde 'limes' werden langs de Rijn, tot diep in Duitsland, 'castella' (militaire forten) gebouwd.

De inheemse manier van leven handhaafde zich nog lange tijd. Wel werd, vooral na de opstand van de Bataven tegen de Romeinse overheersers in 69-70 n. Chr., de Romeinse invloed steeds duidelijker. In veel inheems-Romeinse nederzettingen was bijvoorbeeld, naast het eigen handgevormde aardewerk, Romeins importaardewerk in gebruik, dat op de draaischijf was vervaardigd. Er werden, vooral in Limburg, grootse villa's (Romeinse herenboerderijen) gebouwd, hetzij nieuw gesticht, hetzij ontwikkeld vanuit een bestaande inheemse nederzetting.

De Romeinen legden een voor die tijd al uitgebreide infrastructuur aan, waardoor het gebied steeds beter werd ontsloten. Op verschillende plaatsen ontstonden aanzienlijke nederzettingen, waarvan er enkele met een stedelijk karakter (zoals Nijmegen). De inheemse bevolking, ten noorden van de Limes, werd niet zo sterk beïnvloed door de Romeinse aanwezigheid. Er was wel sprake van handelscontacten en het uitwisselen van geschenken. In de tweede helft van de derde eeuw ontstond, onder meer door invallen van Germaanse stammen, een instabiele situatie die met korte onderbrekingen voortduurde tot in de vijfde eeuw. Uiteindelijk leidde dit in het jaar 406 tot de definitieve ineenstorting van de grensverdediging langs de Rijn.

### **Middeleeuwen (circa 450-1500 n. Chr.)**

Over de Vroege-Middeleeuwen, vooral over het tijdvak 450-600 n. Chr., is relatief weinig bekend. Zowel historische bronnen als archeologische overblijfselen zijn schaars. De bevolkingsomvang was ten opzichte van de voorafgaande periode sterk afgenomen. De marktgerichte economie verdween en de mensen vielen terug op zelfvoorziening. De politieke macht was na het wegvallen van de Ro-

meinese staatsorganisatie in handen gekomen van regionale en lokale hoofdlieden. Een gezaghebbende status was nu vooral gebaseerd op militair succes en materiële welstand. Deze instabiele periode wordt ook wel aangeduid als de 'tijd van de volksverhuizingen'.

Vanaf de 10<sup>e</sup> – 11<sup>e</sup> eeuw wordt een overheersende positie van de al dan niet adellijke grootgrondbezitters waargenomen. Dit vertaalt zich in nieuwe nederzettingvormen als mottes, kastelen en versterkte hoeven. In verband met de aanhoudende bevolkingsgroei, en mede dankzij gunstige klimatologische omstandigheden, werd een begin gemaakt met het ontginnen van woeste gronden als bos, heide en veen. Veel van de huidige dorpen en steden dateren uit deze periode. Door de aanleg van dijken en kaden werden laaggelegen gebieden beschermd tegen wateroverlast. De heersende rivaliteit tussen de vorsten leidde, in combinatie met een zwak centraal gezag, veelvuldig tot lokaal geweld, waarvan de bevolking vaak het slachtoffer werd. Door het aanleggen van burgen, schansen, landweren en wallen trachtte men zich te beveiligen.

### **Nieuwe tijd (1500-heden)**

De Nieuwe tijd kenmerkt zich door een groot aantal veranderingen vooral op het gebied van mens- en wereldbeeld. Er is sprake van een Europese overzeese expansie wat leidt tot handelscontacten, handelskapitalisme en het begin van een wereldeconomie. Er ontstaat een nieuwe wetenschappelijke belangstelling die resulteert in vele uitvindingen. Deze uitvindingen vormen de motor van de industriële revolutie. Er ontstaat een nationale staat die centraal bestuurd wordt. Als gevolg van deze ontwikkelingen neemt het belang en de omvang van steden toe en neemt de macht van adel af. Het grootste deel van de bevolking is niet meer werkzaam en woonachtig op het platteland maar in de steden. In verband met de aanhoudende bevolkingsgroei worden aan het eind van de 19<sup>e</sup> tot het begin van de 20<sup>e</sup> eeuw op grote schaal woeste gronden gecultiveerd. Door de industriële revolutie komen steeds meer producten beschikbaar voor steeds meer mensen waardoor de welvaart stijgt. In de Nieuwe tijd vindt er eveneens een hernieuwde oriëntatie op het erfgoed van de klassieke Oudheid plaats, wat zich tot in het begin van de 20<sup>e</sup> eeuw uit in de kunsten.

## **Bijlage 6    AMZ-cyclus**

### **Het AMZ-proces**

Archeologisch onderzoek in Nederland wordt in het algemeen uitgevoerd binnen het kader van de Archeologische Monumentenzorg (AMZ). Het gehele traject van de AMZ omvat een aantal stappen die elkaar kunnen opvolgen, afhankelijk van het resultaat van de voorgaande stappen. Om inhoudelijke, prijs- en planningstechnische redenen kan er soms voor gekozen worden om bepaalde stappen gelijktijdig uit te voeren. Bovendien kan, indien reeds voldoende gegevens bekend zijn, een stap worden overgeslagen. Elke stap eindigt met een rapport met daarin een advies voor de vervolgstappen. Na elke stap wordt er een besluit genomen door de bevoegde overheid, gemeente, provincie of de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, op basis van de resultaten van het archeologisch onderzoek. Indien na een bepaalde stap blijkt dat geen nader vervolgonderzoek nodig is, wordt het archeologisch onderzoek afgesloten. Ook kan de bevoegde overheid besluiten dat een vindplaats van zo groot belang is, dat deze *in situ* behouden moet worden. Dan dienen de archeologische resten in de grond beschermd te worden door planaanpassing of planinpassing.

Het begint met het bepalen van de onderzoeksplicht. Gemeentelijke, provinciale en landelijke archeologische waardenkaarten geven aan of het plangebied in een gebied ligt met een archeologische verwachting. Indien dit het geval is, dan zal er in het kader van de planprocedure onderzoek verricht moeten worden om te bepalen of er archeologische waarden binnen het plangebied aanwezig zijn. Hiermee start de zogenaamde AMZ-cyclus (zie schema).

### **De eerste fase: Bureauonderzoek**

Elk archeologisch onderzoek begint met een bureauonderzoek. Dit heeft tot doel het verwerven van informatie, aan de hand van bestaande bronnen, over bekende of verwachte archeologische waarden, binnen het plangebied om tot een gespecificeerd verwachtingsmodel te komen, op basis waarvan een beslissing genomen kan worden ten aanzien van een eventuele vervolgstap.

### **De tweede fase: Inventariserend VeldOnderzoek (IVO)**

Het doel van een IVO is het aanvullen en toetsen van het gespecificeerde verwachtingsmodel. Het IVO moet informatie geven over de aan- of afwezigheid, de aard, het karakter, de omvang, de datering, de gaafheid, de conservering en de inhoudelijke kwaliteit van de archeologische waarden.

#### *Inventariserend Veldonderzoek; Booronderzoek en Veldkartering*

Door een booronderzoek kan er een goede inschatting gemaakt worden van de kans op archeologische waarden (grondsporen en daarmee samenhangende voorwerpen). Bij het booronderzoek is een onderscheid aangebracht in een verkennende, karterende en waarderende fase. De verkennende fase heeft tot doel inzicht te krijgen in de vormeenheden van het landschap, voor zover deze van invloed zijn op de locatiekeuze. Op deze manier worden kansarme zones uitgesloten en kansrijke zones geselecteerd voor de volgende fasen. Tijdens de karterende fase wordt het onderzoeksgebied systematisch onderzocht op de aanwezigheid van archeologische vondsten of sporen. De waarderende fase sluit aan op de karterende fase. Het waarnemingsnet kan verdicht worden om de horizontale begrenzing, ligging en omvang van archeologische vindplaatsen vast te stellen.

Een veldkartering wordt uitgevoerd wanneer vondsten of sporen aan de oppervlakte worden verwacht en zichtbaar zijn op het moment dat het onderzoek uitgevoerd wordt. Dit type onderzoek bestaat uit het systematisch belopen van het maaiveld van het plangebied.

### *Inventariserend Veldonderzoek; Proefsleuven*

Als uit vooronderzoek blijkt dat binnen het plangebied archeologische resten aangetroffen kunnen worden kan de bevoegde overheid beslissen tot een proefsleuvenonderzoek. Proefsleuven zijn lange sleuven van minimaal twee tot vijf meter breed die worden aangelegd in de zones waar in de voorgaande onderzoeksfase aanwijzingen voor vindplaatsen zijn aangetroffen. De KNA schrijft voor dat bij een dergelijk onderzoek minimaal 5% van het te verstoren gebied onderzocht dient te worden.

### *Variant archeologische begeleiding*

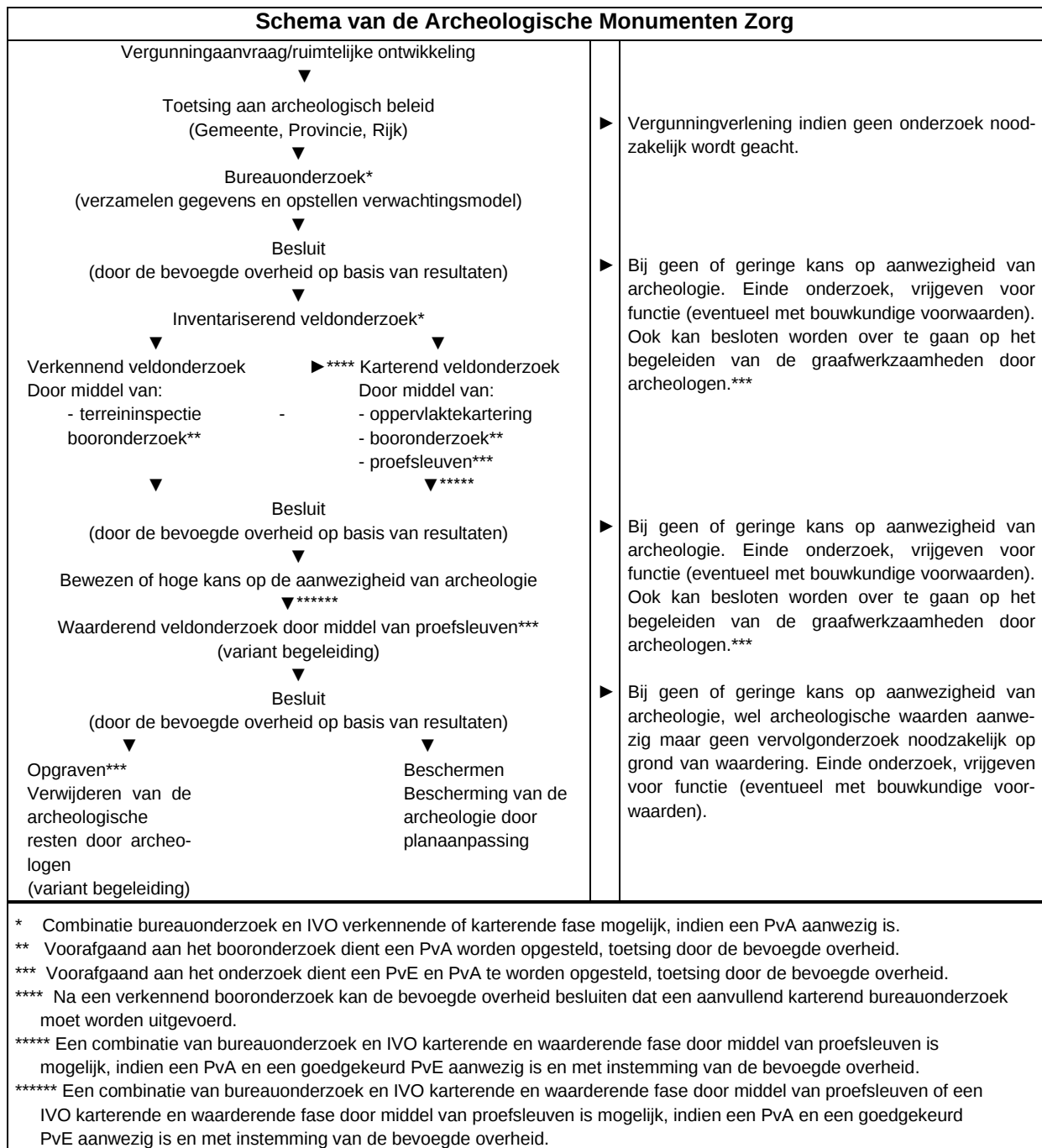
Als het vooronderzoek niet voldoende informatie heeft opgeleverd om de archeologische waarde van de archeologische resten te bepalen en indien proefsleuvenonderzoek door praktische redenen niet uitvoerbaar is, kan besloten worden tot proefsleuven variant archeologische begeleiding van de sloop- of graafwerkzaamheden. Dit betekent dat archeologen bij het graafwerk aanwezig zijn om het werk te volgen en eventuele resten te documenteren. Wanneer tijdens de werkzaamheden vondsten (van hoge archeologische waarde) naar boven komen, die aanleiding geven tot nader onderzoek, kan alsnog besloten worden om tot een opgraving over te gaan.

### **De derde fase: Opgraven**

Indien de archeologische resten niet *in situ* bewaard kunnen blijven, maar wel van belang zijn voor de wetenschap, kan de bevoegde overheid besluiten over te gaan tot een opgraving. Het doel hiervan is volgens de KNA het documenteren van gegevens en het veiligstellen van materiaal van vindplaatsen om daarmee informatie te behouden, die van belang is voor kennisvorming over het verleden.

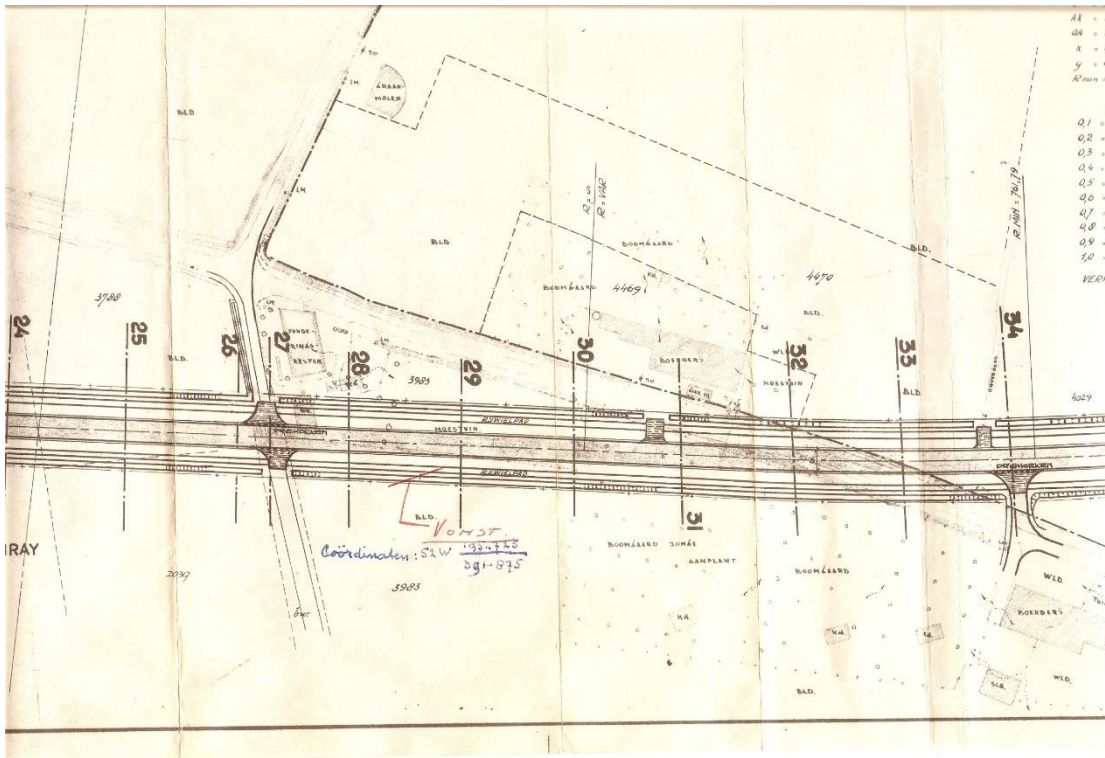
### *Variant archeologische begeleiding*

Als het vooronderzoek niet voldoende informatie heeft opgeleverd om de archeologische waarde van de archeologische resten te bepalen, kan besloten worden tot een opgraving variant archeologische begeleiding van de sloop- of graafwerkzaamheden. Dit betekent dat archeologen bij het graafwerk aanwezig zijn om het werk te volgen en eventuele resten te documenteren. Wanneer tijdens de werkzaamheden vondsten (van hoge archeologische waarde) naar boven komen, die aanleiding geven tot nader onderzoek, kan alsnog besloten worden om tot een opgraving over te gaan.



## Bijlage 7 Gegevens Archeologische weekgroep Venray

Vondst van Prehistorische scherven in het talud van de weg van Veltum naar Leunen, tegenover St. Petrus Molen. Op de rand van het veld genaamd "Kaonsveld". Op deze locatie vermoed professor Modderman een urnenveld.



De locatie aangegeven op de situatiekaart (sept.1957) van de provinciale waterstaat Limburg. Coördinaten 195.725 / 391.875.



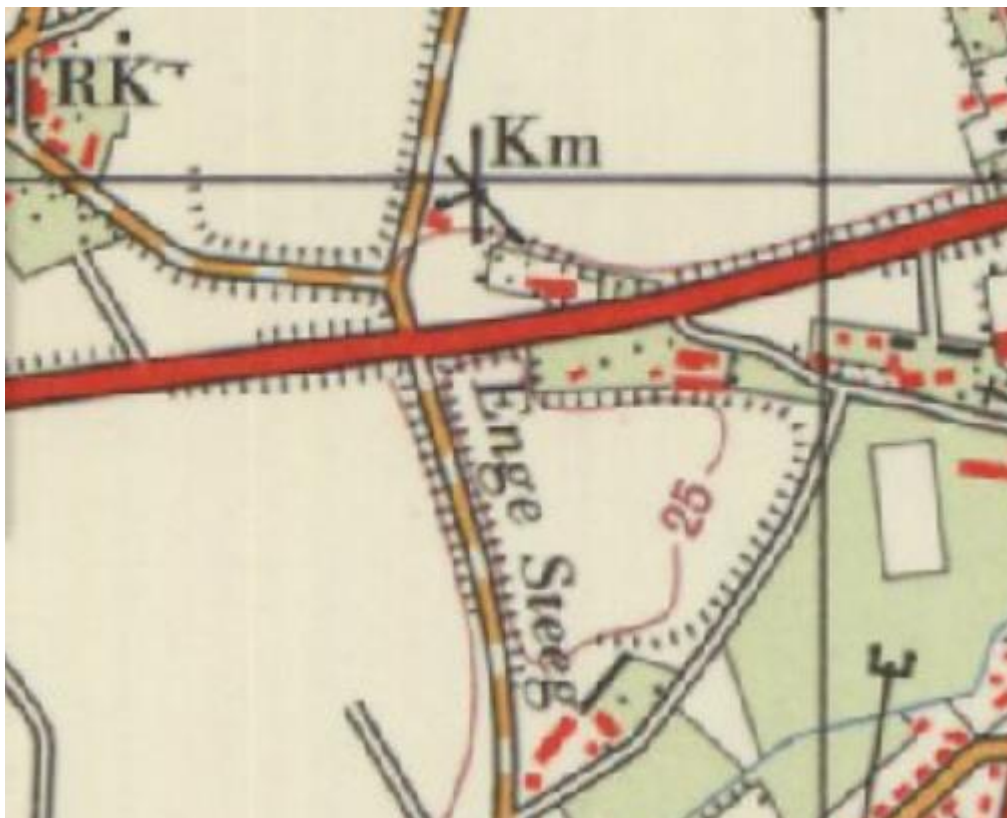
Wilbert Kruysen, Jan Driessen, Gerlach van Ass  
Prehistorische afvalkuil



Gerlach van Ass, Wilbert Kruysen, Louis Rutten  
Jan Driessen  
Op de achtergrond Boerderij van Osch bij de St.Petrusmolen



Google Maps 2005. De blauwe cirkel is het onderzoeksgebied uit 1957



Watwaswaar (nu Topotijdreis) . Konsveld 1967 (bij hoogtemaat 25)

